

Σ
Θ
Υ
Φ
Χ
Ψ
Ω
Α
Β
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π
Ρ
Σ
Τ
Υ
Φ
Χ
Ψ
Ω

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Fotó: Beke Péter

I. évfolyam - 2007/49. hét - kétheti elektronikus kiadvány

α2 ἄλλὰ μὲν οἱ ἄλλοι λαοὶ

digitális nyomtatás

Fólia vágás plotterrel

nettó 2.900.- HUF/m²-től

Reklámtáblák tervezése és gyártása
Autódekorációk készítése
Világító reklámtáblák

Japán nyomtató, eredeti japán festékekkel
a minőség érdekében.

Akciós ajánlatunk:

Digitális nyomtatás 110 cm szélességben
176 g-os matt fotópapírra
nettó 2.990.- HUF/m²
ajánlatunk 2007 november 30-ig érvényes.

Házhozszállítás

Ingyenes kiszállítás
Budapest területén és Érden
nettó 10.000 Ft vásárlás felett
egyéb esetben a szállítás díja: 900 Ft

Ötletelő rovat

Gyártasson posztert saját fényképről, vagy
szerezzen képet hozzá a netről...(linkek a weblapon)

Kérdéseivel kapcsolatban kérjük vegye fel velünk a kapcsolatot e-mail-ben vagy telefonon.

web: www.apress.hu e-mail: info@jstudio.hu tel.: 06-30-9244-286

cím: 2030 Érd Riminyáki út 61.

БУЛВАРБЛОКК

Érzéki csalódás? Túl sok pia? Inkább hatványozott örömök: logikus, hogyha egy formás mellpár látványa izgató, harminchaté miért ne tenné még kanosabbá akármelyik görögöt!

Artemisz/Diana kútja, 16. század második fele, Villa D'Este, Tivoli

Kedves Olvasó!

Érzékelhetően elcsúsztunk e heti megjelenésünkkel.

A technika ördöge csúnya tréfát űz velünk. Születésnapunkra készülődve megújítottuk honlapunkat. Az, hogy tesztkörnyezetből éles helyzetbe került, oly mértékben megrázta, hogy alapvető funkcióit sem volt hajlandó végezni. Azóta kis csapatunk webtechnikai különítménye dolgozik, hogy helyreállítsa a működését.

Érzék. Látunk, hallunk, ízlelünk, tapintunk, szagolunk, érzünk. Ebben a számunkban kiváló képeinkkel és egyszerű receptjeinkkel mindenképpen hatni szeretnék ebből a felsorolásból legalább kettőre. S mivel még most is leginkább a születésnap kiállításunkkal kapcsolatos gondolatok keringőznek a fejemben, már csak egyetlen kérdést szeretnék feltenni: vajon miért érezzük kínos jobboldaliságnak a hagyományok őrzését?

Gondolkodtató kikapcsolódást!

Sablik Henrik
főszerkesztő

www.mentropia.hu

Kézzel készült.

*Ha bárkinek bármilyen jogát megsértettük,
kérjük értesítsenek minket,
hogy korrigálhassuk hibánkat!*

Amikor a kéz beszél.....	4	Könyvajánló.....	15
Mentsük meg a tébé!.....	5	A TOR.....	16
Hí-Res.....	6	Recept.....	17
Boszorka vagy természetgyógyász?.....	7	Immunbank.....	18
Nyitott szív?.....	8	A társadalmi felelősségvállalás egy más dimenziója.....	19
Levéd Őrsége.....	10	Nem legyünk mérgesek, ha... ..	20
Rekviem egy Tejútért.....	12	Kiállítás.....	22
Távcos a sötétben.....	12	Sanzon, gesztenye, parfüm.....	24
Meghívó1.....	15		

Amikor a kéz beszél

A világ legbonyolultabb képződménye - az alig több mint egy kilós - szövetállomány, amit a két fülünk között hordunk, és aminek működéséről bár sokat tudunk, de nem eleget.

Igen, minden tettünk és gondolatunk, egész életünk irányítójáról, az agyunkról van szó.

Teljes kapacitását soha nem használjuk ki. Vannak tudósok, akik szerint legfeljebb 10 %-át használjuk. Kutatók százai foglalkoznak az agy feltérképezésével, érdekes és hosszadalmas vizsgálatával. A „mit tud az agyunk?” kérdésre már sok választ kaphatunk, de a „hogyan?”-ra nagyon keveset. Tudjuk, hogy az emlékképeket tárolni, majd évtizedek múlva felidézni képes agyunk működése a neuronok aktivitásának változásától függ. De azt is tudjuk, hogy ezeknek a neuronoknak a száma olyan mérhetetlenül sok, mint galaxisunk csillagaié. Kutatások bizonyítják, hogy a bal agyfélteke felelős a logikus gondolkodás képességéért, a gyakorlatiasságért, a nyelvtanulásért, a matematikai összefüggések megértéséért. A jobb agyféltekén múlik az érzések, a megérzések, az indulatok, a képekben való gondolkodás, a filozófia és a vallás felé való nyitottság. Agyunk a felelős szerveink - hibátlan vagy hibás - működéséért is.

Nehéz lenne megmondani, hogy melyik érzékszervünk a legfontosabb. Az viszont kétségtelen, hogy mindannyiunk felelőssége, hogy erőnkhez, lehetőségeinkhez mérten, igyekezzünk megőrizni mindazt, amivel az isteni gondviselés megáldott bennünket születésünkkor.

Korunk egyik legártalmasabb környezetszennyezése a zaj. Becslések szerint Magyarországon a siketek és nagyothallók aránya 10 %-os, vagyis, minden tizedik ember érintett. Ami pedig még riasztóbb, hogy minden negyedik nagyothalló 40 év alatti. Olyan sokan vannak, hogy már csak ezért sem dughatjuk fejünket a homokba, beszélünk kell róla, tenni érte, hogy ne nőhessen tovább a halláskárosultak száma.

A hangok nélküli világ polgárai itt élnek köztünk. Tanulnak, dolgoznak, szeretnek. Gondjaik, örömeik vannak, amit szeretnének megosztani velünk, hallókkal. De - sajnos! - nem beszélünk egy nyelven. Az ő világukban csak arcok vannak, mozdulatok és jelek. Amiket vagy megértünk,

vagy nem. Az Európai Unióban elismerik hivatalos nyelvként a jelnyelvet. 28 országban már követték ezt a humánus példát, de Magyarország nem szerepel ezek között.

Fülünk nagyon összetett működésű szerv. A fülkagyló összegyűjti és elvezeti a dobhártyához a hangokat, ennek rezgései pedig hullámokat generálnak, melyek elektromos impulzussá válva jutnak el az agyba, ahol létrejön a hallás élménye. Ezt az utat megzavarhatja gyulladás, idegen tárgy, de gyakori a sérülés vagy agyi keringési zavar miatti halláskárosodás is. Ezek rendszerint javítható állapotok. A tartós zajártalom viszont tönkretelheti a szőrsejteket, és ha ez bekövetkezik, az már visszafordíthatatlan hallásromlást okoz.

Ugye, kedves Olvasó, nem tőlem hallja először, hogy hányan szenvedtek balesetet a fülhallgatóval bedugaszolt fülű - mesterséges siketségben szenvedő - megszállottak közül vagy miatt? Ezek a közlekedési balesetek látványos következményei egyik fontos érzékszervünk, a fülünk - és ez által a hallásunk - átmeneti kiiktatásának. De ne feledjük azt sem, hogy a közvetlenül a fülkagylóba irányított hangok, ha nem is viharos gyorsasággal, de végérvényesen halláskárosodást okozhatnak.

Persze Ön, kedves Olvasó, mondhatja, hogy civilizációs ártalom, és azt is, hogy vannak helyzetek, amikor elkerülhetetlenül fontos ezeknek az eszközöknek a használata. Kétségtelen, hogy a sisakban dolgozók számára a külvilággal való kapcsolatot jelenti ez a technikai segítség. Repülőgépeken, motoron, bányában vagy autóversenyen a pilóták nélkülözhetetlen segítőtje a fülhallgató. De biciklin, gyalog vagy autón közlekedő embertársaink fülében figyelmet elterelő, gyilkos fegyverré válhat.

Olykor, főleg a siketek világnapján, szeptember végén, kampányszerű felhívásokkal igyekeznek lelkes aktivisták milderre ráirányítani a figyelmet, de vagy nem jut el fiataljainkhoz, vagy nem fogják fel a valós veszélyt. Otthonainkban és az iskolákban kikerülhetetlenül fontos lenne ezeknek az eszközöknek a használatáról és veszélyeiről beszélgetni. Megérteni és megértetni másokkal, hogy amit ma a szórakozás, divat és kényelem miatt tesz, azzal önmagának árt a legtöbbet.

Sági Erzsébet

Fotó: Gubis Mariann

Mentsük meg a tb-t!

„Az egészségügyi alapok privatizációja negatívan befolyásolja a szolidaritást, csökkenti a hátrányos helyzetűek hozzáférést és rontja az egészségügyi rendszer teljesítőképességét...” (WHO)

Miért fontos ez neked?

- Tisztában vagy-e azzal, hogy a koalíció a rendszerváltás utáni időszak legveszélyesebb törvénytervezetét készül elfogadni a lehető leggyorsabban, december 17-én?
- Tudod, hogy a nemzetközi kötelezettségeink miatt visszafordíthatatlan, az egészségügyi ellátást évtizedekre meghatározó folyamat mögött a legminimálisabb társadalmi konszenzus sincs meg?
- Tudtad, hogy a nemzeti kockázatközösségre épülő társadalombiztosítás nem a Kádár-rendszer haldokló öröksége, hanem a XX. századi európai civilizáció egyik legnagyobb vívmánya?
- Szerinted józan megközelítés, ha a társadalombiztosításnak a döntéshozók felelőtlensége miatt rogyadozó épületét a felelősök felrobbantják ahelyett, hogy végre megújítanák azt?
- Tudod-e, hogy a kormány vázlatában szereplő, nyereségérdekeltségen alapuló rendszernek semmi köze a nyugaton működő nonprofit több-biztosítós rendszerekhez?
- Hogy a nemzetközi szervezetek és tapasztalatok szerint a törvény elfogadása a mai magyar egészségügy számtalan problémáját csak fokozni, a költségeket csak növelni, az ellátás hatékonyságát pedig csak rombolni képes?

Tegyél ellene még ma! Mégis mit tehetsz?

Legyen saját véleményed!

Ne fogadd el a politikusoktól, hogy te nem érthetsz hozzá!

Gyakorolj nyomást a képviselőkre, hogy ne szavazzák meg a törvényt
(a szavazás időpontja: 2007.12.17).

- Írj levelet nekik, a mailcímeiket itt találod a lap közepe táján: <http://www.tbmentok.net/levelkepviseloknek>

- Láttasd, hogy sok szavazópolgár ellenzi a törvénytervezetet: csatlakozz december 15-én, szombaton 11 órakor az Alkotmány utcában a

szakszervezeti-civil demonstrációhoz. MINDENT A DECEMBER 15-I ÉS 17-I AKCIÓNKRÓL...

- Írd alá az on-line petíciót. Ha sokan megteszik, talán ez is számít: <http://www.tbmentok.net/node/add/alairas>

TB mentők - Védegylet, Humanista Mozgalom, Nagycsaládosok Országos Egyesülete

2007.12.15. Egal Cult. Club (Eger)

[Dalriada](#) koncert

2007.12.16. 18:00 Bartakovics Béla Művelődési Központ (Eger)

„Missa Pastorale” : **Gajdos Karácsonyi Koncert**

Lemezbemutató

2007.12.21. Egal Cult. Club (Eger)

Blues Company (Blőró és barátai) és Extázis koncert

***Dalriada, Blues Company,
Extázis – avagy miért érdemes
decemberben is Egerbe látogatni?***

2007.12.28. Egal Cult. Club (Eger)

Portrayal, **Mom's Favorite**,

Téveszme és Szükségállapot koncert

2007.12.28. Globe Bolygó Klub (Eger)

Extázis és Coolhead Klán koncert

Forrás: **Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár**

Zenemű- és Hangtára

Fenntartható fogyasztás tudományos konferencia

A GreenDependent Egyesület, a Közép-Európai Egyetem Környezettudományi és Környezetpolitikai Tanszéke, az MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoportja és a Tudatos Vásárlók Egyesülete tudományos konferenciát szervez a fenntartható fogyasztás témájában.

Időpont: 2007. december 18.

Helyszín: Corvinus Egyetem (Budapest, IX. kerület, Fővám tér 8.), III. sz. előadó

A konferencia célja, hogy áttekintse és összegezze a fenntartható fogyasztással kapcsolatos már megvalósított és folyamatban lévő kutatásokat, felmutasson egy olyan tudományos hátteret, amely a jövőben alapja lehet a szakmai párbeszéd és munka fejlesztésének, valamint, hogy létrehozza a téma iránt érdeklődő kutatók informális együttműködését a fenntartható fogyasztással kapcsolatos tudás megosztása és növelése érdekében.

A konferencián való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött.

A regisztrációkat e-mailben várják a konferencia@tve.hu e-mail címre a név, a képviselt szervezet, és a szervezetben betöltött pozíció megadásával.

Forrás: www.tudatosvasarlo.hu

Boszorka vagy

természetgyógyász?

Mindig minden időben és mindenhol voltak boszorkák, legalábbis minden nép történelmében találhatunk róluk szóló legendákat, mítoszokat. Boszorkának nevezték azt az embert - nemtől függetlenül -, aki értett a gyógynövényekhez, varázsfözeteket vagy különböző gyógyszereket kevert.

Természetesen a gyógyszerek mellett különböző bájitalokat, szerelmi varázslatokat, de mérgeket is kotyoltak. Az emberek hittek nekik, sőt azt is feltételezték róluk, hogy képesek befolyásolni az időjárást, esőt vagy szárazságot idéztek elő kedvük szerint. Továbbá különleges kapcsolatokat is tulajdonítottak nekik, alsóbbrendű istenségekkel vagy akár szellemekkel és halottakkal is. Állítólag csak kevesen rendelkeznek ezekkel a különleges képességekkel. Nem tanulható e mesterség, de örökölni lehet a rá való hajlamot. Az emberek gazdagabb zsákmányért,

esőért, különböző bájitalokért mentek a boszorkányokhoz, akik mindig nyitottak voltak problémáikra. Tisztelték őket, de ugyanakkor félték is tőlük. Az emberek általában tartanak a misztikus és számukra megfajthetetlen dolgoktól. Hogy biztosítsák a jó zsákmányt, a gyarapodást, a szaporodást, különböző ajándékokat vittek a boszorkáknak, akik cserébe különböző rituálékat tartottak.

Azt nem lehet eldönteni, hogy ténylegesen tudtak-e varázsolni a boszik, de az biztos, hogy rengeteg népi mondás kötődik a nevékhöz. Állítólag a boszorkáknak különösen erős hatásuk volt azon emberek felett, kiknek megszerezték ruhadarabját vagy akár csak egy hajszálát. Ezt általában megfőzték, így érték el a kellő hatást az alanyon. Valószínűleg ezért mondják a rontást vagy varázslatot szenvedett alanyokra, hogy „a boszorkány megette”. A varázslók elvileg jóslni is tudtak, s különleges kapcsolatban álltak különböző növényekkel (babbal,

lencsével és füvekkel), valamint állatokkal (kígyóval, békával) is. A „megfűvelés” szó is a boszorkányoktól ered, akik afrodisziákummal bűvölték el a szegényt, mit sem sejtő férfi áldozataikat: „füveket használ ártatlan szíveknek megbájosására”. Nyugaton nemcsak növényekből állítottak elő bájitalokat, hanem különböző csúszómászókból, rovarokból, néhol rágcsálókiból is. A magyar boszorkák megfőzték, majd megették a varázslatokhoz használt állatkat. Innen ered a „kígyót-békát kiált rá” mondás is, mely a valóságban a boszorkánysággal való megvádolást jelentette. Már önmagában a „rákiált” szót is varázslókra mondták, akik nem csak szerelmet tudtak ébreszteni, de például babvetéssel vakságot vagy némaságot okoztak az áldozatoknak. Szintén hozzájuk fűződik az „ebadta” vagy „kutyateremtette” kifejezés is, hiszen a néphiedelem szerint a boszik gyakran kutyává változnak. (Néhol perekben ebeknek nevezik a boszorkányt.) Szintén a kutyákhoz kapcsolódik, hogy a

szabaton - ördögi orgiák neve - csak különleges zsírral bekenve jelenhettek meg a boszorkák, akik nagy előszeretettel használtak erre a célra kutyahajat. A „kutyazsírral kenekszik” rossz embert jelentett Kiskunhalas környékén, egyéb vidékeken pedig a „kutyazsírral van megkenve” szólást a zsupori, ravasz emberre mondták, mondjuk mai napig is, jelentése minden hájjal megkent alak, vagyis az, aki mindenféle huncutsághoz, gonoszkodáshoz ért. Állítólag a boszorkák piszkafán, seprűnyélen, vasvillán, pemetén vagy akár embereken vagy aszagon (ma már ismeretlen szó) jártak. Az emberen való lovaglás a „lővátetés” motívuma lehet, vagyis elbolondít, megköt, hatalma alá von, levesz a lábáról, ezekben a kifejezésekben az asszony hajtja uralma alá a férfit.

akivel szerződést kötöttek. Igaz, ezek az ördögök inkább manókra vagy kisebb koboldokra hasonlítottak, de minden esetben kitűnően értettek a házimunkához. De nem csak mondások kötődnek nevékhöz, jelen vannak a legendákban, mítoszokban vagy a népesekben is - mint „vasorrú bába”. A boszorkányszombaton, május első éjszakáján a boszik ördögökkel találkozhatnak és egyezkednek, a német és magyar hiedelem szerint a Gellérthegyen táncolnak: ez a Walpurgis-éj.

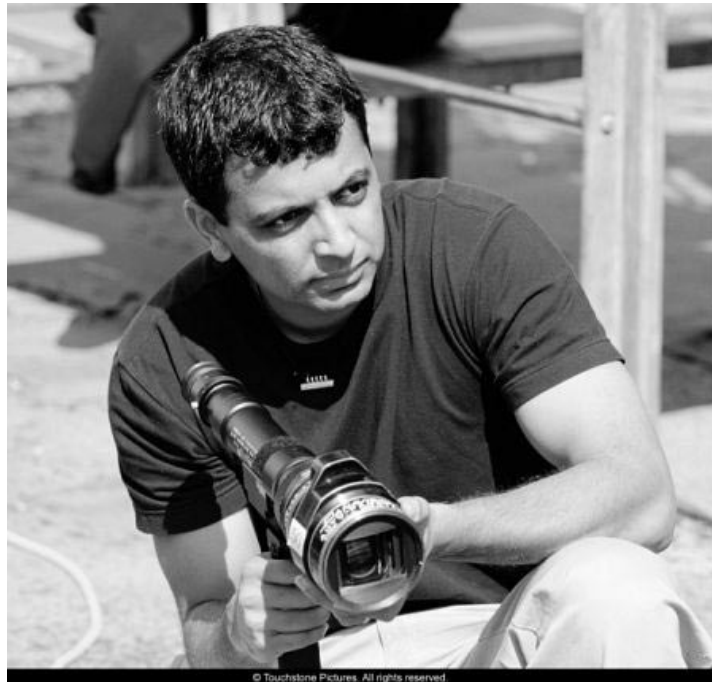
Rengeteg írivaló lenne még a boszorkányokról, üldözésükről, s néhány híresebb varázslóról is mesélhetnénk, de talán akkor sem tudnánk kimeríteni teljesen a boszorkánytémát. Az viszont mindenképp nyilvánvaló, hogy a boszik nem holmi hétköznapi halandó lények, e mesterség üzéséhez veleszületett érzék és tehetség kell.

Nagyon gyakori mind a mai napig az „ördöge van” kifejezés is. Állítólag a boszorkányok beavatásuk napján egy kis ördögöt kaptak, mintegy segítségképpen,

Nyitott szív

„Sokkal jobban szeretem a visszafogott dolgokat, mint a falat borító vért és a szokásos rémisztgetős módszereket.” (M. Night Shyamalan)

Az indiai származású rendező megosztja a filmrajongókat. Aki üres akciófilmet, vértől csöpögő horrort vagy semmitmondó szirupos történetet keres, az rossz helyen kutakodik. Az igazi ínycsek azonnal ráéreznek Shyamalan kiapadhatatlan ötletforrására, amely véleményem szerint egy igazgyöngy a filmtörténetben. Hogyan ér el zajos sikert egy olyan világban, ahol a pénz és a csillogás az isten, a túlzó luxus a mindenható? Mindannyian részei vagyunk az őrlőkeréknek, ismerjük a mozi feltörekvő sztárjait, a maszlaggá

gyúrt, keveredő műfajokat, melyekkel egycsillagos rendezők igyekeznek némi sikert kipróbálni Hollywood rajongóiból.

Shyamalan szeme előtt nem a zsíros bevétel reménye ugránczik. Esze ágában sincs megnyerni magának a fogyasztói társadalom fakó agyú báméskodóit. Áttörést akar, és általában sikerül is neki. Olyan témákat választ filmjei mozgatórugóik, amelyek sérthetik, ugyanakkor elmékedésre intik az emberi agyat. Időnként a természetfölötti segítségét kéri, de számos filmjében inkább kiiktatja a megmagyarázhatatlan jelenlétét, egyúttal élesen bírálja az emberi erkölcs hiányosságait.

Mit lát a közönség a filmforgatás folyamatából? A kész alkotást. Sok ember rabja bizonyos műfajoknak, így a produkció sikere azon áll vagy bukik, hogy milyen stílust követ az illető rendező. E tekintetben Shyamalan egyedülálló alkotott: ötvözte a nagyra becsült borzongás műfaját az élet tanítómeséivel. Az alkotó semmi másra nem gondol, csak a film apró részleteinek tökéletesítésére. Ez egy álom, amelyet filmszalagra kell nyomtatni, hogy nézők ezreit vonja révületbe.

A Falu

„Az ismeretlentől félünk, s ez a félelem genetikai adottság, mely a biztonságunkat és a túlélésünket segíti.” (M. Night Shyamalan)

Az ártatlanság elbújik az erdőben, elszigetelve a konok valóságtól. A rendező így von párhuzamot, illetve állít föl kontrasztot a két világ között. Az ártatlanság egyben naivitás is, amely lehetővé teszi a kételkedés nélküli babonás hitet. Nehéz feladat olyan helyszínt találni, amely teljesen elzárt a külvilágtól. Pennsylvania egyik eldugott pontján sikerült fölállítani a díszletet. Mérnöki pontosságú helyrajzok, papírfecnikre firkantott rendezői vázlatok halmaza, építések,

díszlettervezők szorgos csapata jelentette a kezdetet.

Shyamalan mestere a feszültségkeltésnek. A film kezdeti képei hasonlóak Tim Burton sejtelmes díszleteihez, de a zene, illetve az áttűnések – szöveg és kép találkozása – sokkal rejtélyesebbé, mármár feszültségtől izzóvá teszik a lassú svenket; majd váratlanul fölugrik a cím, dinamikájával megtörve az addig méltóságteljes panorámázást. A rendező ily módon kívánja felkészíteni a nézőt a film hangulatvilágára. A siker egyik kulcsa az operatőr képessége, illetve képzelőereje. Shyamalan filmjeinek egyik

ismertetőjegye, hogy a nézőt észrevétlenül belefoglalja a cselekménybe. Ezt a hatást kézikamerás felvételeivel éri el, ugyanakkor a kívánt hatás fokozása érdekében valamennyi kameramozgást felhasználja. A variózás formáit alkalmazza: lassú közelítések – például a film kezdő kockáin, amikor az összegyűlt falusiakról közelít a félelem forrására, a rét és az erdő határára. Jól ismert technika az érzelmek tükröződésének kifejezésére a premier plán: a falu bolondjának arcán lejátszódó események megérnek egy tanulmányt is.

A naiv, érzélgős lány, Kitty vallomását ansnittból láttatja a kamera. Annak ellenére, hogy az érzelmek legvarázslatosabb kifejezőeszköze az arc, ennél a jelenetnél a lány egész testtartása, gesztusai fontosak: elszántságot, ugyanakkor gyermeki konokságot sugároznak. Lucius háttal áll neki, testének sötét kontúrjait lehet csak kivenni, hogy a következő kép félközeliben közvetítse a fiú arcáról süttő értetlenséget.

A nagyotálból ereszkedő mozgás – daruzás – olyan benyomást kelt, mintha a néző képes lenne az események fölé kerekedni, mintha maga is részt venne az alkotás folyamatában. A falut és lakóit minden szögből láthatja, betekintést nyer az életükbe, fájdalmaikba, félelmeikbe, akár csak a boldogságukba.

A közösségben a gyermekek elől nem lehet elrejtetni semmit, ezért az iskolában beszélni *kell* arról, ami történt. Tudatosítani kell a fiatal, zsenge agyakban, hogy kinek a műve ez. Gyilkosság történt. A gyilkos azonban csak egy fantom. Démonként él az emberek fantáziájában. Legalábbis mi, 21. századi racionalista emberek, ezt hinnénk. Shyamalan azonban sokkal trükkösebb nálunk. Számátalan meglepő csavart tartogat még. Szörnyeiket nem a digitális áttörés újabb csúcsmoddellje alkotja meg: kézzel gyártott, fantáziadús lények ezek, amelyek magukon viselik alkotóik verejtékét, lelkesedését és átélését.

A vizualitás élménye mit sem érne, ha nem lenne összhangban a hangeffektusokkal és a zenével. Meglepetést, változást, félelmet keltő

hangok új jelentést adnak az illető momentumnak; ugyanakkor a csöndnek is óriási jelentősége van a megfelelő pillanatban – lehet a feszültségkeltés, vagy akár a néma meditálás eszköze. Az alkotókon múlik, mennyire képesek összehangolni a folyamat különböző mozgatórugóit egyetlen csodálatos kompozícióvá. Ivy vak lány, így a tapintására és a hallására támaszkodhat a világban való eligazodáshoz.

A félelemkeltés a hangeffektekre alapoz: a gyors vágás nem érne el olyan megdöbbentő hatást, ha nem társulna hozzá egy rövid, éles hang – például a szörnyek megjelenésekor. Ellentétben a rettegést fokozó hangelemekkel, a hegedű az érzelmek tág palettájának kifejezésére jött létre. Shyamalan párhuzamba állítja Bryce-t és a hegedűművész Hillaryt: mindketten fiatal lányok, hasonló érzelmi töltettel, így a hegedű hangja könnyedén fölveszi a Bryce által játszott karakter hangulatát.

A színészek vallomása szerint számukra szokatlan, mégis örömteli élményt jelentett gyakorlatilag beköltözni az erdőbe, megismerkedni a 18. század mindennapi rutinfeladataival – favágás, sajt készítés, fejés stb. –, egyszóval eggyé válni a karakterekkel. A színek kifejezők, szimbólumértékűek. A sárga szín megnyugtató, védelmező: a Nap, az élet színe. A vörösről kifejezi a szenvedélyt, ugyanakkor a szenvedésre is reflektál. A falu lakói és a titokzatos szörnyek között egy hallgatólagos megállapodás születik: amíg az emberek nem provokálják a lényeket a vörös színnel, addig senkinek nem eshet bántódása. Ez megmagyarázza a film eleji jelenetet, ahol a lányok gyorsan elássák a piros virágot, hogy eltüntessék a veszélyforrást. A kontrasztot erősíti a tény, miszerint a kreált szörnyek vörös köpenyt viselnek, míg a falubeliek sárgát. A színekre épülő ellentét baljóslatú, rettegést keltő, ugyanakkor a megállíthatatlan változás hírnöke. A falu lakói a gonoszt a vörös szín megtestesítőjeként fogják föl, ezért óvakodnak mindentől, ami ezt a színt hordozza. Azonban a felismerés elkerülhetetlen.

A szörnyek nem szokványosak. Akárcsak a történet és a látvány minden részletében, itt is megmutatkozik a rendező hegyeket megmozgató fantáziája. Kezdetben csak a víz fodrozó tükrében mutatkozik meg a fantom. A néző csak annyit lát, amennyit a kamera megmutat, a kiegészítést a fantáziájára bízzák. Egy vörös köpenyt viselő alak – melyről nem állapítható meg, hogy ember-e vagy állat, férfi vagy nő – lassan kísért a képből. Ugyanakkor a titokzatos jelenség mozgása árulkodó: főlegyenesedve jár, két lábon. Mindez lehet egy álom, amit a víztükör remegése keltett életre. A következő baljóslatú jel a vadkutya búzló teteme, ez is visszatérő motívum. A néző nem érezheti a szagot, de a legyek zümmögése és a látvány meggyőzi, illetve felébreszti benne a védekező ösztönt. „Azok, akikről nem beszélünk” – a társadalom egyik alapmotívumát eleveníti föl a film. Egy motívumot, amelynek tisztje fönntartani az engedelmisséget, az összetartást, a hatalmat,

a rendet. A félelemkeltés minden korszakban a legmegfelelőbbnek bizonyult, mint státuszfenntartó eszköz. Az öregek tanácsának feladata, hogy megőrizték kis közösségük nyugalalmát, akár kreált démonokkal is. Az általuk létrehozott törvények tiltanak, ugyanakkor óvnak az ismeretlentől. A régi idők legendái is visszatérnek: a kimondott szó hatalma, mely drasztikus változást hozhat a közösség életében.

A szigorú szabályok

szerint élő közösség vezetőinek hatalmas megdöbbenésére egy fiatal ember, Lucius Hunt át kívánja törni a határvonalat képező félelemből épült falat. A film elején daruzó mozgás vezeti körbe a nézőt a határon, mintegy megnyugtatóként: nincs mitől tartani, a falut megbízható, sárga – azaz védelmi színű köpenyt viselő emberek őrzik. Azonban a visszatérő vadkutya-tetem megingatja a közösséget, és a közösség részévé váló nézőt is. Hiába próbálja a Sigourney Weaver által kiválóan alakított első asszony nyugtatni őket – a veszély a portájukat fenyegeti.

A kamera hátrakocsizik, hogy totálban megmutassa az őrtornyot, miközben észrevétlenül viszi be a nézőt az erdőbe. A nézőt, aki kívülálló, mégis könnyedén válik a történet rabjává. Éhezi a folytatást, látni kívánja azt, ami láthatatlan. Akár a titokzatos szörnyeteg szemszögéből figyelheti az eseményeket, így válik a történet berkein belül mindenhatóvá – csupán a fantáziája szabhat határokat. Ez Shyamalan zseniális taktikája: csak sejtet, szemben a standard hollywoodi horrorfilmekkel, melyek katarziszt a fröcsögő vér jelenti; ugyanakkor elhinti a megoldásra váró kirakós nyomait. Bár e történetben a misztikumot keltik életre, a mindennapok apró eseményei valóságossá teszik. Gondoljunk a fiúkra, akik a bátorság próbájaként épphogy átlépik a határvonalat, majd a baljóslatú hangok hallatán eliszkolnak. Gyermeki fantázia teszi valóságossá a természet hangjait.

A film egyik üzenete, hogy nincs tökéletes társadalom: a próbálkozás ellenére betör a gonosz, a kételkedés, a kitörni vágyás. Ez a folyamat természetes, minden közösségben akadnak csodabogarak, akik szakítani kívánnak a hagyományokkal, mernek kételkedni, kockáztatni: így jutnak el a felismeréshez. Számomra Platón barlanghasonlatával egyenértékű ez a mű: ha kilépsz az árnyakkal barázdált barlangból a fényre, égetni fogja a szemed. Egy ideig. Aztán megtanulod élvezni a ragyogó színeket, az életet pedig szeretni fogod.

Farkas Renáta

Képek: www.geocities.com/raininmnight/home.htm
www.filmkultura.hu/.../films/bemusep04.hu.html

Levéd Őrsége

„Egy nép történelem nélkül, olyan,
mint egy fa gyökerek nélkül...”

Ez az ősi bölcsesség különösen időszerű napjainkban, hiszen a Kárpát-medencében találkoznak a keleti és a nyugati kultúrák, így nem könnyű megőrizni ősi tudásunkat, kincseinket és értékrendszerünket. A fiatalság körében nem „trendi” a hagyományok megélése, egy 18 éves átlagmagyarnak fogalma sincs róla, hogy épül fel egy jurta, mire használatos a veretes tarsoly vagy éppen hogyan írunk-olvasunk őseink rovásbetűivel. Erre persze mondhatják: „minek a régmúltat bolygatni, az ősi ismeretek szükségtelenek ahhoz, hogy a jövőben boldoguljunk. Az ábrándozás, múltban révülés nem visz előre”. Én mégis azt vallom, eleink gondolkodásmódja, hite és életvitele példaértékű mindannyiunk számára. 5 esztendővel ezelőtt - egy belső készítés hatására - kezdtem az ősmagyarság kultúrájával és katonai hagyományaival foglalkozni. Az - azóta szinte kezemhez nőtt - íjam eszköz volt az úthoz, amin keresztül jobban megismerhettem magam és kialakulhatott szilárd értékrendem és gondolkodásmódom. Büszke vagyok magyarságomra!

2006 őszén harmadmagammal íjászcsapatot alakítottunk kis falunkban, Budajenőn, azzal a céllal, hogy a környéken élő fiataloknak és gyermekeknek egy új ösvényt mutatunk, azáltal, hogy megtanítjuk nekik az íjászat alapjait. Idővel egyre többen csatlakoztak, fél év elteltével a csapatunk közel 30 főre gyarapodott, és elkezdtük vinni az ősi üzenetet bemutatóink által a Zsámbéki - medence

különböző pontjaira. Később számtalan meghívást kapott Levéd Őrsége. 2007 őszén megalapítottuk saját *baranta* csapatunk, azt a célt kitűzve, hogy elmélyedünk őseink harci kultúrájában és elsajátítjuk a szablyavívás és a hajítófegyverek kezelésének művészetét. A csapat indulásához nagy segítséget nyújtott a *Magyar Vállalkozástámogató Szakközpont* és a *KKV Információs Központ* az eszközök szponzorálásával.

Terveinkben szerepel, hogy a jövőben még több bemutató alkalmával népszerűsítjük hagyományainkat és a csapatunk által szervezett *íjászversenyeken* összegyűlhetünk ifjesítő barátainkkal.

Szalma
Domonkos -
Levéd Őrsége

S o k s z í n ű s é g

Fotók: Fejér Bálint

Érdekes hely Józsefváros.

Hivatalosan a főváros VIII. kerülete, nevét bizonyos II. József után kapta 1777-ben.

Újpesttel, Angyalfölddel vagy Csepellel ellentétben ez a kerület mindig is polgári városrésznek minősült, iparosok, kistszítviselők lakták. Továbbá írók és költők, illetve magas állású arisztokraták. A kerület általuk épített, formált része a mai napig a hangzatos Palotanegyed nevet viseli. Találhatsz ebben a városrészben egyetemeket, szép számmal múzeumokat, vannak színházai, itt működik a Magyar Rádió és többek közt a Szabó Ervin Könyvtár központja is az egykori Károlyi-palotában.

Napi első, kora reggeli teendőm: kivinni kutyámat, hogy dolgoztatás végezze, kirázza őreg tagjaiból az éjszakai zsidbadtságot.

Ötszáz méterre lakom a Ludovika tértől. Előtte fut a Korányi utca. A „kocsisor.” Június elején költöztem ide, már valamennyi „utcai harcos” személyes ismerősöm. Ha időm engedi, megállok, szóba elegyedek velük. Megesett néhányszor, hogy a nyári kánikulában a közeli kis abc-ből, a forró aszfalton álldogáló lányoknak hűtött vizet, teát hoztam. Emberek, mint te vagy én. Miért ne tenném?

No, ma reggel, a szemerkélő esőben új lány ácsorgott a többiek között. Jövök vissza kutyóval a térről, egyszerűen mit hallok?

– Édes, nem akarsz?

Meglepődtem, mert a hölgyek már jól tudják, vendégi minőségben nem számíthatnak rám.

Néztem az új lányt. Erősen hajazott a Fekete Obeliszkre. Akik látták a Macskajajt, tudhatják, kiről beszélek. Mondom neki:

– Te is tudsz deszkából szöveget húzni a seggeddel?

Mire ő:

– Még nem próbáltam, de nem hiszem.

– Hát... Akkor ezt buktad. Bocs.

A többi lány egymás hasát fogta a röhögéstől. Obeliszk nem vágta a dolgot, kezdett vörösödni. Elmagyarázták neki részben a szöghúzást, részben az én közismert hozzáállásomat a félkínált szolgáltatáshoz. Obeliszk harsányan nevetett, hozzám lépett, hátha vert. Mondom én, érdekes hely a Józsefváros.

Ahol utcai harcosok dolgoznak, előbb-utóbb jó eséllyel belefutsz majd a testőreikbe is. Ők eleinte csoportba verődve figyeltek, nagyon szúrós tekintettel. Nem érdekeltek. Nincs dolgom velük, megijeszteni pedig nem tudnak. Vagyok úgy 190 centi és nagyjából 107 kiló, közel húsz éve tanulom, néha oktatom is a közelharcot, önvédelmet, miért kellene félnem? Ha keménykednek, bármelyiken átprésílek, mint a hőemberen.

Még júliusban, egy kora este, fiatal roma gyerek állított meg, tüzet kért. Beszélgettünk, kiderült, a nővére vigyáz. Idézném:

– Nemá, hogy rájakaszkgogyon valami strici, oszt levegye tőle a zsét!

Konvencionális magyarra fordítva ez annyit tesz, óvja testvérét, nehogy valami erre szakosodott finom úr védelmi pénzt követeljen tőle.

Aztán lassanként megismertem a többieket is. Többségükben a magyar „távolkeletről” – Szabolcsból – a fővárosba keveredett romák. És valóban a rokonságra ügyelnek. Húgukra, nővéreikre. Aki nemritkán az egyetlen kenyérkereső a családban. Hogy miért? Nos, ezt vizsgálják inkább a szociológusok. Ami engem illet, egy augusztusi beszélgetés alkalmával mondták:

– Először asztitük, ingyen fuvarra hajtassz, de má lássuk, nagyon fajn csávó vagy!

Hát... ha úgy veszem - és úgy veszem - ez nagyon nagy dicséret.

Aki ismer, tudja, erős dohányos vagyok. Újabban igyekszem visszafogni magam, cigaretta helyett a pipával próbálkozom. Amiből „az jön,” hogy lefekvés idejére, a szobámban mellközépig ér a füst. Ebből meg „az jön,” hogy szellőztetnem kell.

Kinyitottam az utcára szolgáló ablakokat. És abban a pillanatban Lagosban éreztem magam. Harsány, józú nevetés, összetéveszthetetlen pergő, mély torokhangú, dallamos beszéd, legalább három embertől egyszerre. Kilestem a függöny mögül. Őt koromfekete úr állt az ablakom alatt a járdán, gesztikulált és mondta a magáét, természetesen mindenki egyszerre.

Ezt csak ők tudják. Mindenki beszél mindenkihez, és mindenki figyel mindenkire, még nevetni is egyszerre nevetnek.

Isten megbocsátja tán: a hiúság vétkébe estem, és megcsillantottam nyelvismeretemet.

– É karo! – kiáltottam ki az ablakon.

A joruba köszöntés aztán megtette hatását. Kővé dermedten bámulnak, nem hisznek a fülüknek. Nagy fehér áll az ablakban, és anyanyelvükön köszönti őket itt, Európában, Budapesten?

Hogy stílusos legyek, bámultak rám, mint néger az üvegyöngyre. Aztán egyikükben lassan oldódott a sokk, angolra váltva érdeklődött, hol is szedtem

magamra a joruba nyelvet?

– Hol? Hát a Blaha Lujza téren, pajtás.

Most álljak neki elmagyarázni, hogy exem révén, Középnnyugat-Afrika népességének egy nem jelentéktelen hányada, személyes ismerősöm?

Ülök a Blaha-Népszínház sarkán, a McDonald's egyik sarkában. Szemben velem Wahib, a Magyarországon élő, magyar állampolgárságú szír, foglalkozására nézve egykori vadászpilóta, jelenleg kávézótulajdonos. Nincs könnyű napom, alig bírom magamba fojtani a nevetést. Wahib ugyanis tisztességes somogyi megyei leányt vett feleségül. A helyzet tehát ez: ülök egy amerikai gyorsétteremlánc budapesti üzletében, és hallgatok egy szíriai arabot, aki somogyi tájszóval beszél magyarul. Hát mi ez, ha nem internacionalizmus? És ha arra gondolsz, mindez már fokozhatatlan, nos, hihetetlenül nagyot tévedsz. Befut Wahib barátja, Ham, aki afroamerikai, legyünk pontosak: marylandi. Kaposvár mellett él, amúgy Koszovóban dolgozik. És csak hogy tudd: csatlakozik a társasághoz Sylvester Izezbune, aki Nigériából jött, szintén magyar állampolgár, anyanyelvi angoltanár egy öko gimnáziumban.

Józsefváros.

Nyócker. A gettó.

Kínaiak, vietnamiak, fekete-afrikaiak, arabok, romák.

Gyönyörű fahéjszínű, rizskásaszemű gyerekek születnek itt néhány év múlva.

A menyem koreai. Az unokáim gyönyörűek. Hidd el, tudom, miről beszéllek!

Pesti úr

Rekviem a Tejútért

Szeretem, csodálom és tisztetem a természetet. Az ég kékét, a Nap kenyeret teremtő melegét, az eső simogató selymét, a hó ragyogó tisztaságát, a jégcsapok ünnep közeledtét hirdető csilingelését. A múltrol beszélő, halott kövek emlékbárdáit, az

évszázados fákat, a tövükben életért esdeklő kicsi fattyakkal. Szeretem a fű illatos szőnyegén fekvő a felettem úszó habos felhők apró báránykáit. Szeretem az elemek erejét, és szeretem csendjük békéjét is. Szeretem a Teremtés csodáját, ezt a kék bolygót, a tenger mélyétől a csillagos égi!

Szeretem és védem, ahogy tudom.

Persze nem mindenre van ráhatása az embernek. Hogy nem szemetelek, hogy az ételmaradékkal – kidobás helyett – a madarakat etetem, hogy takarékoskodok az éltető vízzel és a gyorsan fogyó energiával, az rajtam múlik.

De a felesleges fényözön miatt eltűnő Tejútért nem tehetek semmit...

...Legfeljebb annyit, hogy hírül hozom azt a csillagmentő kezdeményezést, amit Európában elsőként mi magyarok, Csillagos Égbolt Rezervátum néven a Zselicében megvalósítottunk. Civil szervezetek kezdeményezésére bölintott rá a hatóság, hogy maradjon meg egy

hely, ahol nem szennyezhetjük mesterséges fényözönrel az eget, megzavarva ezzel a madárvonulást, a bogarak tájékozódását és az emberek egészséges alvását is, hiszen szervezetünk csak sötétségben tud megfelelően pihenni, regenerálódni.

De legalább ennyire fontos az is, hogy a XXI. század szülöttei is láthassák, megismerhessék az égbolt tündöklő világát, ahonnan a feleslegesen sok megvilágítás miatt eltűnik Csaba királyfi „csillagösvénye”, a Tejút.

Sági Erzsébet

Fotó: Fejér Bálint

http://fenyszennyez.es.csillagaszat.hu/hazai_fenyszennyez.es_hirek/csillagos_ebolt_sotet_egbolt_rezervatum_a_zselicben.html
http://hirek.csillagaszat.hu/egyeb_temak/20070621_csillagos_egbolt_rezervatum.html
<http://fritz.observatory.hu/index.php?ugras=hirolovaso&hirszama=38680&nyelv=0>

Táncos a sötétben

Ismerek egy lányt, aki csaknem kilencven százalékban vak és gyönyörű hangja van. A természet pótolja azt, amit valahol nem kaptunk meg. A „fogvatékosság” így előnyé is kovácsolható. Van egy film, amiben egy gyengénlátó nő álmodja ébren az életét - ami számára egy nagy musical, az az átlagember számára csak gépek zaja.

A Lars von Trier által rendezett, Björk főszereplésével látható film, a Táncos a sötétben 2000-ben készült el, és a kritikusok a 2000-es éve legellentmondásosabb filmjének kiáltották ki.

Selma (Björk) egy gyárban dolgozik, örökletes betegsége miatt csaknem teljesen elvesztette látását. Ám erről a külvilágnak nem ad tájékoztatást. Van egy fia, aki szintén ilyen sors előtt áll, ezért Selma gyűjtöget, kuporgatja a pénzét. Tudja, hogy a fiát meg fogja menteni az a pénz, amiért ő keservesen, szinte vakon dolgozik a gyárban. Beccsapja a látókat azzal, hogy vele minden rendben van, ő mindent lát, ahogy a film egyik jelenetében is énekl.

Érzékszerveinkkel fogadjuk be a külvilágot, és megpróbáljuk értelmezni a tapasztaltakat.

Selma nem lát, viszont egy általa elképzelt világot valóságosnak éli meg. És vele együtt mi is átélhetjük ezt a más világot. Azonosulhatunk azzal a nővel, aki küzd a jóért. A napi robotban is megtalálja a szepet, elkalandozik, és a gépek zajára is megalkotja a saját belső világának

Fotó: Beke Péter

zenéjét.

De a világ nem vak és kihasználja. Élete tragikus fordulatot vesz, és nincs megállás. A jóság, az igazság elbukik, de csak a világ szemében. Ő tudja, hogy ez nem az utolsó ének, segített és az élete nem volt hiábavaló. A film rávilágít a szeretet, a család, a szabadságunk fontosságára. Ám csak a nagyon elszántaknak ajánlom befogadásra, mert ez a film mélyebbre hatol, mint általában, és megráz.

Ha valaki rászánja magát, és megnézi a filmet, ajánlom még emellett a rendezőnek, Lars von Triernak még két filmjét, amelyek a jóságról, az önfeláldozásról szólnak, ugyanúgy, mint a Táncos a sötétben. Ez a két film a Nicole Kidman főszereplésével játszott, 2003-ban forgatott Dogville, A menedék, és az 1996-ban forgatott Hullámtörés.

Dobos Mónika

Rejtélyes idegrendszer

Kelemen bérgyilkos, Natália luxuskurtizán, Endre fűzfapoéta. Erősen szegmentált piacon dolgoznak, ismerik az elégedetlenség fokozatait, és egyetlen alkalommal történetesen együtt utaztak a kék metrón. Natália kedvenc színe az aranyárga, Endre a cikláment kultiválja, Kelemen pedig színvak. Endre pocakja puha, Kelemen izmai kemények, Natália megtanulta Thaiföldön, hol ne maradjon puha. Mindhárman átlag feletti intelligenciával rendelkeznek, ebből csak ketten profitálnak. Napkeltével kávé és cigaretta. Egyedül Endre borzong a hajnali hidegben. Egyedül Endre gondol az öngyilkosságra a hajnali bélmozgások közepette. Miért?

Egyéni tapasztalataink beépülnek személyiségünk mélyrétegeibe, képességeink pedig definiálják neuronhálózatunkban a leghatékonyabb áramköröket. Tapasztalataink visszacsatoló mechanizmusa maga után vonja az észleleti tartományok bővülését és szűkülését. Egyes észleleti mintázatok kiiktatódnak, míg mások szisztematikus keresési, rögzülési és feldolgozási stratégiák keretében hiper-funkcionálissá válnak. Neveltetésünk, tanulmányaink, életmódunk, foglalkozásunk, valamint a szokásrendszerünket képező egyszerű rutinok és rituálék előidézik a gyermekkori felfokozott befogadó magatartás mérséklődését.

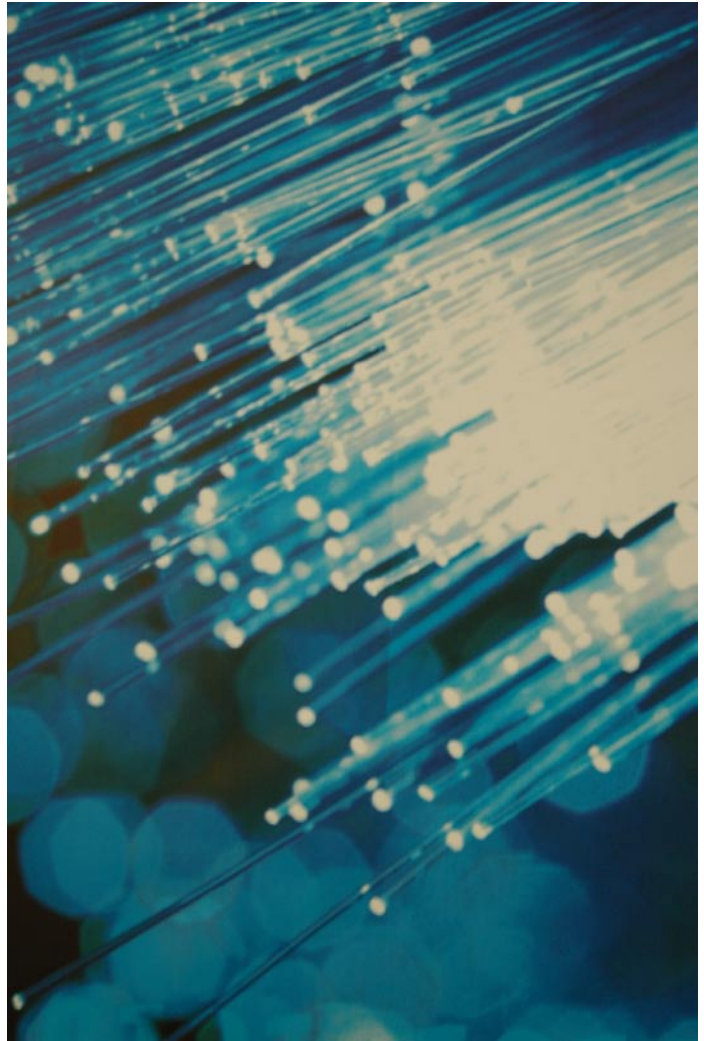
A szenzoros észlelés során beáramló információ az életkor előrehaladtával repetitív jelleget ölt, szükségessé válik a szűrés. A korábban rögzült minták ismételt felbukkanásakor már pusztán módosulásokat keresünk. Amennyiben nem találunk a mintán alterációkat, és sokszorosan megismétlődik ez az idegrendszer szempontjából felesleges találkozás, a szűrőket finomhangolva elfojtjuk érzékenységünket az adott mintára vagy mintacsoportra. Az észlelés megreked a felismerésnél, módosulások már nem keresünk, gyakorlatilag a minta módosulásait már csak akkor észleljük tudatosan, ha a minta újszerűvé válik, szerkezete lényegileg változik.

A monoton környezeti ingereknek kitett személyek egyfajta szenzoros kiegészés esnek át, érzéketlenné válnak környezetükre, idegi működésük energiatakarékosává válik, ezáltal észlelésük belső észlelésre változik, önreflektív stratégiákkal keresik a megoldást a környezet és az egyén újraharmonizálására. Ugyanakkor ez a folyamat gyakran nem vezet messzebb a frusztrációnál,

ugyanis a csökkent energiaszint az enerváltság érzetét kelti az egyénben, aki helyzetét elsősorban kilátástalannak látja, nem pedig megváltoztathatónak. A monotonitás egyfajta semleges kényelmet teremt számára, mely az ő szemszögéből nézve külső biztonságot jelent, a kiszámíthatatlanság kiküszöbölését. A beszűkült észleleti térbe ragadt egyén önmagában keresi a hiba forrását.

Az egyén későbbi sikerességét jelentősen befolyásolja az őt felkészítő oktatási rendszer kidolgozottsága és maga a tananyag komplexitása, változatossága. Alapvetően elhibáztak azon oktatási rendszerek, melyek egydimenziós, mesterséges fejlesztő térbe kényszerítik tanulóikat, s nem mutatják meg a nyilvánvaló összefonódásokat a természetes életterekkel, ahol az iskola világa a leválasztottság és elszigeteltség benyomását kelti. Ezen megfontolások alapján került kidolgozásra a problem-based learning (PBL) oktatási stratégia, mely a tananyagot életszerű variációkon, gyakorlati úton megoldandó problémákon keresztül prezentálja. A PBL jelentősége abban áll, hogy már az iskolában minimalizálja a visszatérő mintázatok arányát, ezáltal csökkentve a kiegészés kockázatát diákok és tanárok részéről egyaránt. Elég az hozzá, hogy nem véletlenül lett Kelemen bérgyilkos, Natália luxus-kurtizán, Endre pedig fűzfapoéta a magyar oktatási rendszerből kikerülve. Mindannyian perspektíva nélküli életet élnek, noha erős szűrőkkel felszerelt idegrendszerük meglehetősen célorientált. De vajon miért épp Endre az, aki öngyilkos akar lenni?

A neuronhálózat észleleti áthangolódása nem kizárólag természetes és szükségeszerű tényezőkből fakadóan mehet végbe. Beszélhetünk egyfajta

traumatikus áthangolódásról is. A hétköznapi élet drámai fordulatai olyan hálózati módosulásokat idézhetnek elő, melyek a tudatos szintről kirekesztett automatizmusok révén kárenyhítő stratégiákat léptetnek érvénybe, bizonyos inger-mintázatokat teljesen blokkolva, másoknak nagyobb átfolyást engedve. Ismertek olyan pszichológiai esettanulmányok, melyekben az alany elveszíti látását egy traumatikus vizuális élmény hatására, szervi diszfunkció fennforgása nélkül. Traumatikussá egy észlelet feldolgozaskor válik.

Elménk attribúcionálja és címkézi az egyébként semleges észleleteket, magát a feldolgozási folyamatot gyakorlatilag minden külső és belső tényező képes kisebb vagy nagyobb mértékben befolyásolni. Hangulatunk, intelligenciánk, a hőmérséklet, a neszek, a fények, az épp emésztésre kerülő romlott húsgombóc, minden. Koncentrációnak nevezzük azt a szervezet szempontjából energiaigényes folyamatot, mikor tudatosan aktív állapotban tartunk egy finomszűrős alrendszert, mely minden ingerületsoportot kiszűr azon az egyén, vagy legfeljebb kettőn kívül, mely pillanatnyi céljainkat szolgálja. Az erre való képességet fókusznak nevezzük.

Kelemen és Natália egy létezési módhoz fejlesztette ki fókuszát. Endre csupán egy tevékenységhez, a leképezéshez. Minden máshoz a jelerősítés stratégiáját alkalmazza. Számára az élet minden megélt pillanata traumatikus. Érzékenységből él. A másik kettő érzéketlenségéből. Endre felismerte leglényegüket ott, a kék metrón, pedig gondolatait nagyon is lekötötte az uzsonnaidőben törlesztendő uzorakamat...

Mörderlin

MENTRÓPIA

1 éves

SZÜLETÉSNAPI

KIÁLLÍTÁS

A TANDEMBEN!

12.20. 20:00

Mi az a Mentrópia? Gyere el, és nézd meg!

Tandem Café - 1093 Budapest, Pipa utca 6.

<http://tandemcafe.hu>

A képek december 20-tól január 20-ig tekinthetők meg a kávézó nyitvatartási idejében.

Kiáll(ít)unk magunkért. Érted.

WWW.MENTROPIDA.HU

az állampolgár lapja

A kiállítás szponzora a Járvás Stúdió – www.jstudio.hu

Kedves Barátunk!

A Mentrópiát egy évvel ezelőtt azért hoztuk létre, hogy a felelősséggel gondolkodó állampolgárok médiuma legyünk. Mit is jelent ez? Lehetőséget biztosítunk arra, hogy gondolkodatosan kikapcsolódj, konstruktív megoldásokat olvass/írj a világ problémáira, vagy a fősodorban lévő mostohatémákat felvesd. Szerkesztőségünkben odafigyelünk, hogy a megjelentetett írások, audiovizuális anyagok tartalma megfeleljen a Mentrópia filozófiájának, vagyis az állampolgári öntudatot erősítse, optimizmusra sarkalljon, beindítsa a gondolkodást. Közel áll hozzánk a humor, a kritika és az elmélkedés is. Dióhéjban ez a Mentrópia.

Most azért írok, mert egyéves születésnapunkat ünnepeljük, s ez alkalomból új honlapot vezetünk be, valamint egy kiállítást is rendezünk, amire szeretettel várjuk régi és leendő Olvasóinkat egyaránt!

Az elmúlt egy év során sok minden történt velünk. Nehézségek, problémák csüggesztették lelkesedésünket – az önkénteseink között nagy volt a fluktuáció –, mégis egy év alatt létrehoztuk szerkesztőségünket a semmiből, egyesületet alapítottunk háttérszervezetnek, és elektronikus kiadványunknak már nemzetközi ISSN-száma is van.

Ünnepi kiállításunk megnyitójára 2007. december 20-án, 20 órától kerül sor a Tandem Café Pincegalériájában (1093 Budapest, Pipa u. 6. www.tandemcafe.hu), a rendezvény ingyenes. Házi süttivel és egy pohár pezsgővel kínáljuk az időben érkezőket, a hangulatról halk jazz és baráti közösség gondoskodik. 7 kiállító 24 fényképe és grafikája tekinthető meg tárlatunkon, mely 2008. január 20-ig lesz látható a kávézó nyitvatartási idejében. A kiállított képek 5000 Ft-os darabáron megvásárolhatók, a befolyt összeg az egyesületet támogatja.

Szeretettel várunk:

Mentrópia Egyesület

www.mentropia.hu

Könyvajánló

Csáky Pál: Szabadulás a lángsír-ból

Érdekes dolog, ha egy politikus szépirodalmi művek írására adja a fejét.

Csáky Pál, a Magyar Koalíció Pártjának az elnöke *Szabadulás a lángsír-ból* című könyvében olyan novellákat tár az olvasó elé, mely bemutatja az egykori Ipoly-menti magyarság életét a Felvidéken. A 2006-ban megjelent kötet az író 50. születésnapjának emlékére jelent meg és a nyolcvanas és kilencvenes években megírt legjobb munkáiból készült válogatást tartalmazza. Nemcsak a korról, hanem a huszadik század viszonyai közt bukdácsoló emberekről is képet kapunk. A könyv Dunaszerdahelyen, a Lilium Aurum Kiadónál jelent meg 2006-ban.

“Magyarország számára a 2007-2013. közötti időszakban közel

8 000 milliárd forint Uniós és hazai fejlesztési forrás válik elérhetővé.

19. század vége óta nem látott fejlesztések indul-

A TOR

- gasztronóm szertartás -

Csipős, cudar, hókristályos a hideg. A rögös, fekete határon innen, zöld kapu mögött mérgesen csahol a négylábú, a tornác sarkán egy pókhálóban parányi nesz ül. Ilyentájt már kamrákban pihen a napfény ezerféle íze és a föld bölcs ereje, a pincékben az ünnepekre megigazul a bor is. A férfinép sűrűbben jár a borospincék fenekére, előkerül a decis pohár, és máris van miről beszélni a szomszédal. Aztán egy hajnali órán, amikor megérkezik a koma és a komaasszony, a szomszéd és a keresztgyerek, felvisít az első. Éles hangja kettémetszi a ködöt, majd a pillanatra csendbe döbönt udvaron megindul a serteperte. Az Asszony egy abroncsos fémtálba fogja a vért, és eltűnik vele a nyári konyhában. Ebben a kutya hidegben mindenkinek jól esik a kisüsti, nem is beszélve afféle jótékony hatásáról, hogy megvéd az ilyenkor szokásos nyavalyák ellen, kínálja az egy és igaz Ember, aki az első kortyot a Földnek ajánlva, az ég felé biccentve üríti poharát. Majd amikor a pörzsölő dohogni kezd, elkülönülnek a népek. A férfiak kint rekednek, a konyhában ma is az asszonyok az urak. Nemsokára, az Asszony hívószavára asztal köré gyűlik a nép, csörögnek a poharak, középtűt gőzölög a hagymás, sült vér. Jó borsosan, jó csipősen, hogy minden falat kívánjon maga mellé egy korty tavalyi, mosolygós, piros bort. A meleg és az ital rövid időre megoldja a nyelvet, emberek csipkelődnek asszonyokkal, asszonyok tréfálnak gyerekekkel, de mivel a dolgoknak itt menete van, hamar visszatálal mindenki a feladatához.

A férfinép különvonul, és bontja, darabolja, darálja, keveri. Sajátos, utánozhatatlan hangulatban dolgoznak a kezek, ürülnek a poharak, a szájak szegletében csattognak a pajzán viccek és anekdoták. Valamivel arrébb, tömény fűszerillatban az élet zajlásáról fecsegnek az ajkak, sütőajtó nyikordul, sör loccsan a fokhagymás pecsenyehúsrá, a tűzhelyen kondérban forr a szegfűszezes bor.

Pindró, a házőrző pumi nem tágít a katlanos gyerek mellől, ketten biztatják a tüzet. Az ebédli minden lehulló falatért bokán nyalja cinkosát, tudja, ma ő is nagy kanállal eszik.

Mire megkondulnak a harangok, friss pecsenye kerül a szelet házi kenyérre, kicsit megállva, ácsorogva kerül szájba a falat, nincs most idő komótosra venni. Épp csak egyet kortyolni, épp csak még egy viccre futja.

Nemsokára gombócokban áll a bekevert kolbász, vajon megett-e az a darált húsba dugott kukoricaszem? Kedélyes hangulatban, a töltőcsőről egy nagy faasztalra csigásodik a hurka. Kint, az üstben abárolódik a disznósajt, izzad a tepertő, szagára sűrűsödik a nyál. Aki epés, ne álljon fölé, mondják, mert rögvest kidobja a taccsot!

Sötétedésre kialszik az udvaron a katlan. A sózóteknőben háttal egymásnak feszülnek a szalonnák és büszkélkedik egy

kerekre kanyarított sonka. Pindró kikerekedett hassal szundít az első lépcsőn, álmában néha felvakkant. Nem izgatja már, hogy mellette a régi fémkádban halomban tekereg a hurka és méretes méteres kolbászok sorakoznak, legtöbbször a füstre várva.

Odabent barátságos illatok hegyezik az ízlelőbimbókat. Hatalmas füles fazékban a némán gyöngyöző orjaleves mellett rottyog a töltött káposzta. Épp mire a fagy kiszívta a lábakból a meleget, elcsendesül a láng a fazekak alatt. Rogyadozik az asztal, szinte megbicsaklik a lába. Gyógyszer az aranyló leves, safrány is került bele, attól olyan tetszetős, sárga. Fáradt testek a tányér fölé hajolva szívják a gőzét, szürcsölik a levét, harapják a tésztát. Amikor a remegő hús egy régi fajansztálban az asztalra kerül, az Ember megtörli meglevesedett orrát, és a zsebébe kotor a kis bécsi bicskájáért. 'Ejj, a kurva hétszázát', méregeti a pengét, majd a köszörűkőért nyúl, és elnyújtott mozdulatokkal, elégedett nyugalommal arcán, megfeni. Kiválaszt egy nagyobbacska, cupákos csigolyacsontot, harapja, szívja, cuppogtatja, rágszálja, míg csak teljesen le nem meztelenedik a csont.

Aztán tányérba kerül egy-két töltelek káposzta, ki mennyit bír. Mennyei manna. Egy évben csak egyszer lehet ilyen. Egy kanál hamisítatlan házi tejjel megborítva, kis szalonnapörccel megspékelve. Az Ember bajszán cseppekben csillan a zsír, de nem förmed rá az Asszony, csak gondosan odanyúl, és egy darab kenyérbéllel felitatja. Hangtalan, ételbe feledkezve rág a koma és a komaasszony, a szomszéd és a keresztgyerek, kezeikben táncot járnak a kanalak.

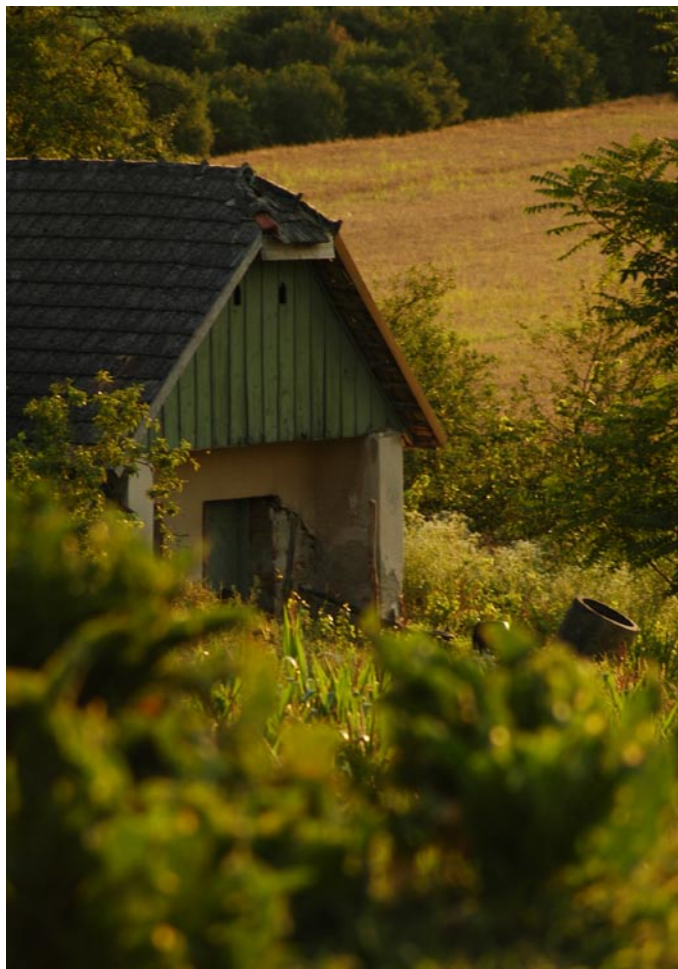
Utolsóként ropogós héjú hurka és csipős kolbász kerül az asztalra. Az Ember, akinek gyomrát nem szűkíti az akut fogyasztsá gondolata, halk

sóhajjal mustárba meríti egy arasznyi darab végét, és nem sokáig gusztálja, nekiáll. Két harapás közt, teli szájjal a többiekkel együtt méltatja az elvégzett munkát. Kipirult, rózsás arcok mögé bújt tekintetek figyelik a tányért, aztán egymást, a leggyorsabb villája hegyére tűzi a legtetszetősebb falatot. A többiek ingujjal törlik homlokukról a verítéket, nyalják az összes ujjukat. Nagyokat nyel az asztali nép, hangos kortyokkal könnyítik az utolsó, fojtó falatokat. Mire a tányércsörgés elhalkul, a hangulat a tetőfokára emelkedik. Az Ember égnek emeli teli poharát és belekezd a nótájába.

- Kávét? - kérdezi az Asszony

- Levegőt! - óhajtja az Ember.

Kétségtelen. A nadrágszíjakat ma nem az erotika oldotta lazábbra, a felső gomb az ingnyakon sem szerelemtellegességből pattant le, és zúttal a homlok sem a vágytól gyöngyözött. Az egy és igaz Ember komótosan hanyattereszkedett a székén. Nagyon sóhajtott, megsimogatta feszes pocakját, és összefonta két kérges kezét. Egyszer, egyszer ebben dolgoz, élére állított, mértéktartó és kiszámolt, szűkre szabott esztendőben őt is elfoghatja a mértéktelenség.

Recept

Fotó: Gubis Mariann

Receptek - kezdőknek

Túrós tészta

Elkészítési ideje kb. 20 perc.

Hozzávalók:

kb. negyed kiló zsíros túró
1 pohár tejföl
kb. fél kiló tészta (szélesmetéltet vegyünk!)
kockára vágott füstölt szalonna
ízlés szerint só

A szalonnát zsírára sütjük. A zsiradékba belekeverjük a kifőtt tésztát, és kissé összepirítjuk, majd hozzákavarjuk a túrót és a tejfölt, valamint ízlés szerint sózzuk.

A tészta kifőzése: Nagyobb fazékban felteszünk vizet forralni, melybe fél dl olajat öntünk, és 1 teáskanál sót. Amikor forr a víz, beletesszük a száraztésztát a zacskóra írt ideig, olykor kevergetve kifőzzük. Ha megpuhult, leszűrjük róla a vizet.

Sági Erzsébet

Kolikonyha

A kollégisták élete nem egyszerű, jönnek a vizsgák, és nincs idő nagy sütés-főzésekre. Viszont, ha elfogy az otthonról hozott kaja, jönnek a "bmv", azaz "bele minden vackot" kaják, és az ember nem tudja, hogy a vizsgák miatti stressz vagy a vacsi miatt látogatja oly sűrűn a mellék helyiséget.

Hat éve vagyok kollégiumban, és még mindig élek - megosztok egy receptet, amivel tényleg túl lehet élni a megpróbáltatásokat.

Virslifelfújt

Szerezzünk be 4 pár virslit, 10 dkg vajot, 1 evőkanál lisztet, 1 tojást, 12 dkg sajtot, és rakjuk félre egy pillanatra a jegyzeteinket.

A vajot egy serpenyőben olvasszuk fel, majd pirítsuk meg benne az egy evőkanál lisztet picit, nem kell nagyon. Öntsük fel 3 dl vízzel, majd 10 percig forraljuk. Amikor kihűlt, adjuk hozzá a tojássárgáját, és keverjük krémszerűvé. Ha már régebb óta vagyunk a koliban, talán már beszereztünk egy tűzálló tálat, amibe a megpuccolt, hosszanti irányban kettévágott virsliket helyezhetjük. A virslikre öntjük az előbb elkészített krémet. Sajtot reszelhetünk rá, és apró vajdarabokat is rakhatunk a tetejére. Előmelegített, forró sütőben 20 percig süssük, majd örüljünk magunknak és annak, hogy a koli falait megtöltöttük az otthon illatával.

Dobos Mónika

Receptek - kezdőknek

Tojásos-rántottleves

(4 személy részére)

Hideg téli napokon jólesik a forró leves. Készítsük el ezt a gyorsan, olcsón előállítható, régi magyar étket. Elkészítési ideje kb. 20 perc. Ha zavar bennünket a fokhagyma illata, akár ki is hagyhatjuk belőle, de az íze hiányozni fog levesünkéből.

Hozzávalók:

2 evőkanál olaj
2 evőkanál liszt,
csipetnyi köménymag
2 gerezd fokhagyma
1 db tojás
1 evőkanál pirospaprika,
ízlés szerint só,
pirított zsemle vagy kenyérkockák

Másfél literes fazékba öntjük az olajat, beletesszük a köménymagot és az összeaprított fokhagymát, kicsit várunk, amíg illatozik, majd beletesszük a lisztet is. Ha már barnul a liszt, lehúzzuk a tűzről, és rászórjuk az őrölt paprikát, aztán lassan felengedjük egy liter vízzel. Ha forr a leves, beleöntjük az előre felvert tojást. Néhány percig hagyjuk főni, majd levesszük a tűzről. Tálaláskor pirított zsemlekockát adunk hozzá.

Sági Erzsébet

Igen, létezik. A neve „Lifeforce”, vagyis életerő.

A megrendelő véreből fehérvérsejtek izolálásával olyan évtizedekig eltartható „javítóerő” birtokába juthatunk, amiből – betegségünk esetén – új, egészséges fehérvérsejtek tenyészthetők ki.

Az eljárás költséges, és a tárolás is az... Ma még csak kevesek privilégiuma az új élet lehetősége, de mindenesetre a jövő gyógyászatának egyik varázsszere lehet.

Ha a kocsinkban elromlik valami, akkor megyünk és kicseréltetjük vagy megjavíttatjuk. Csak be kellett másolni ezt a mintát... És meg is tettük, hisz a szervátültetés már sokak életét megmentette. Persze hibák még vannak. Előfordul, hogy nem „kompatibilis” a kapott szerv és a befogadó. Sajnos, ilyenkor nincs mit tenni. Vagy a beültetett szerv többet árt, mint használ, amint történt ez a napokban. Amerikában: négy embert fertőzött meg HIV-vírussal – önhibáján kívül – egy ember, akinek szerveit balesete után felhasználták.

beavatkozást követően a szülőszobában szembesültek azzal a ténnyel, hogy a spermadonor fekete férfi volt. Az ikerpár egyik tagja a mama tejfehér bőrét, szőkeségét örökölte, testvére viszont a donor adottságait. A szülők kétségbeesése leírhatatlan volt... Nem mintha fajgyűlölők lettek volna... Nem. Csak ők előre gondolva néhány évtizedet, felmérték a gyermekükre váró, színéből adódó nehézségeket.

És ez a kiragadott példa csak egyetlen a sorból.

Amikor ezek a mesterségesen megtermékenyített petesejtekből születő gyermekek felnőnek, vajon el tudják-e majd kerülni azt a veszélyt, hogy a közös donor által féltestvérré válók közül ne egy „rokont” válasszanak társul, beláthatatlan következményekkel járó genetikai katasztrófát okozva közös utódaiknak?

A kutatások szükségessége vitathatatlan. A gyógyítás pedig gyönyörű feladat.

De mint minden területen, itt is be kell tartani a szabályt, ami ez

Fotó: Lőrincz Edina

Ez az új módszer azt ígéri, amit eddig nem tudtak megoldani, bár az őssejtkutatás is azt a vágyott célt tűzte zászlajára, hogy a szervezet idegen segítség – és így a kilökődés veszélye – nélkül gyógyulhasson, saját erőből. Hogy mennyire lesz működőképes ez a technika, azt majd a gyakorlat során regisztrált – gyógyult vagy elvesztett – betegek számából fogjuk megtudni. De maga a törekvés és az ötlet elismerésre méltó!

esetben törvény is egyben, hogy ne borítsuk fel a természet csodálatos rendjét.

A teremtés nem a mi dolgunk... Azt már elvégezte Isten. „Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet és hódítsátok meg; és uralkodjatok a tenger halán, az ég madarán és minden élőn, mely mozog a földön.” (Mózes I-I.) –, mondotta a

Megoszlanak a vélemények a kutatásokat illetően. Sokak véleménye, hogy nem fogadhatunk el minden új ötletet és beavatkozást a természet isteni rendjébe. A klónozás ellenzői nem csak vallási indítatásból tiltakoznak. Valós veszély, hogy egyforma emberek futószalagon történő gyártása genetikai katasztrófát idézhet elő.

hatodik napon az Úr. Csak élni kellene – és nem visszaélni mindazzal a tudással, technikával, ami megadatott. Vigyázni a Földre, vigyázni egymásra. Szeretni és

Más. A mesterséges megtermékenyítés sok gyermektelen család életét változtatta széppé, de néhányukét alaposan felfordította. Nem nehéz elképzelni annak a családnak a döbbenetét, akik egy ilyen

szeretve lenni. Ez a mi dolgunk, és ez bizony nem mindig könnyű, de mindenkor nagy felelősség!

Sági Erzsébet

I m m u n b a n k

Fotó: Gubis Mariann

Azoknak, akik elég nagyok ahhoz, hogy kicsik lehessenek – avagy a társadalmi felelősségvállalás egy más dimenziója

Az előretételezés az, ami a fejlődés útjára terelhet minket, és a környezet, ami a változások táptalajául szolgál, maga a társadalom. A múlt és a jövő párbajának talán egyértelmű a nyertese, de elfelejtjük ezek alkotóelemét, a jelent. A jelen határozza meg múltunkat és jövőnket, ami hibát itt vétünk, bevésődik mindkettőbe.

A társadalmi rétegek, mindegy, hogy milyen kritérium alapján is különültek el, mint a még bimbóként várakozó virág szirmai, szorosan illeszkednek egymáshoz. E szorosság intenzitásában nincs különbség, legyen ez egészen belül vagy akár a periferián. Minden szíromnak ugyanabba az irányba kell mozdulnia, és ha csak egy is tétlenül késlekedik, lemarad a többihez képest - már nem tökéletes a folyamat, s meg is hiúsul a biológia csodája.

Nincs ez másként a társadalom mindennapi változásának esetében sem, legyen az fejlődés vagy csak nyugodt várakozás a kinyílásra. Ha nem egyszerre mozognak, növekszünk, a következő szint, a végtermék bizony hibás, akár életképtelen lehet.

Alkalmazhatjuk ezt a hasonlatot az Unióra is, ahol többféle társadalom, többféle „virág” helyezkedik el, és a beporzást végző, fejlődést jelentő „méhecske” is szívesebben választja az egyszerűbbnek kínákozó lehetőséget, mint a félig-meddig kipattant bimbót.

Ha csak a 2007-es évet tekintjük, sok vélemény látott napvilágot.

Uniós intézményi olvasatban a mindenkori vállalat társadalmi felelőssége, vagyis a CSR (Corporate Social Responsibility) azt jelenti, hogy a cégek nagyobb felelősséget vállalnak a társadalomra és környezetre gyakorolt hatásuk tekintetében. Az már kiderült, hogy nem lehet egységes szabályrendszert alkalmazni a tagállamokra, és hogy olyan új területeket is érinteni kell, mint esélyegyenlőség, társadalmi integráció, fenntartható fejlődés és etika.

Az is bebizonyosodott hazai viszonylatban, miként lehet megcsapolni ezen törekvések finanszírozására biztosított állami, önkormányzati kereteket.

Azonban van példa, mellyel rávilágíthatunk Richard Howitt brit szocialista azon gondolatára, miszerint az EU-szintű szabályozáskor tekintettel kell lenni a tagállamok eltérő fejlettségi szintjére. Miért felülről kell elmagyarázni nekünk, hogy mások vagyunk? Ha nem gondoljuk egy bizonyos megoldásról, hogy jó, működőképes, és

nem érezzük, hogy közel áll hozzánk, nem homok a szélben, akkor nem kell külsős szakértő az elvetéséhez.

Igen. Még mindig a társadalmi felelősségvállalásról beszélünk. Egy kis falu hagyományörző motívumairól, olyan fiatalok és idősebbek csoportjáról, akik elengedhetetlen egészei a társadalomnak, és amit ápolnak, elengedhetetlen társadalmi az egésznek. Az egésznek, ami a saját létezésünk bizonyítéka.

Kereshetjük reklám szempontjából a legerősebb megoldást az adakozás legszentebb égíse alatt, de tudjuk jól az üzleti életben is: aki csak a hatalmas üzletre vár, közben tönkremehet.

A budajenői Levéd Őrség barantásai (ijászai - szerk.) sem a legismertebb pódium szereplői, és milliókat hajtó reklámfelület sem ígérkezik ősmagyar viseletükön, de azért akadnak olyanok, akik úgy gondolják, jó, működőképes, úgy érzik, közel áll hozzájuk, nem homok a szélben, ha némi segítséggel hozzájárulnak céljaik megvalósításához.

Ilyen esetben nem a vállalkozás létezése a tét, hanem a társadalomé. Minden olyan apró, színes foltjái, ami ilyen változatossá teszi. Akik elég kicsik ahhoz, hogy nagyok lehessenek. Ezért nekünk kell elég nagyoknak lenni, hogy kicsik lehessenek.

Szűcs Máttyás

Magyar Vállalkozástámogató Szakközpont
KKV Információs Központ

Ne legyünk mérgesek, ha...

Az iskolákban tanító pedagógusaink igen nagy szabadságot kaptak a helyi tantervek összeállításában. Igazából alapelvek léteznek (NAT), amiknek megfelelően kell, lehet önállóan kitalálniuk, hogy mit is érjenek számon diákjaiktól.

Ez lehet jó is, meg nem is. Annyi bizonyos, hogy a 6-12 éves gyerekek óriási szellemi és pszichológiai fejlődésen mennek keresztül e hat-hét év alatt, mely több szakaszra bontható, és minden kornak megvannak az életkori sajátosságai... És ahány gyerek, annyiféle időbeni eltérés e fejlődési szakaszokon belül. Éppen ezért (is) nagy felelősség nehezül arra a pedagógusra, aki csak számokkal (érdemjegyekkel) értékeli, s nem veszi figyelembe azt, hogy éppen melyik diákjának és mire adja az osztályzatot... Ha véletlenül rossz jegyet kapna gyermekünk, ne legyünk mérgesek rájuk, hanem inkább gondolkozzunk el azon, hogy tudatosan hibáztak-e...

Nagyon sokszor nem tudjuk eldönteni, hogy gyerekünk milyen szinten áll - pontosabban, hogy a korosztályához képest a megfelelőit nyújtja-e, többet vagy kevesebbet tud-e. Nem a lexikális tudásra gondolok elsősorban, hanem arra szeretnék rámutatni, hogy bizonyos életkorban mi várható el egy gyerektől, mik az életkorának legjellemzőbb sajátosságai a pszichológiai és szellemi fejlődés területén. Ha mi, felnőttek, szülők ezt jobban látjuk, tudjuk, akkor segítséget adhatunk bizonyos esetekben és választ is a felmerülő kérdésekre, ha bizonytalanok vagyunk gyerekeink tanulási fejlődése felől.

Összeállítottam egy olyan kis „tananyagot”, amit minden érdeklődő felnőttnek és gyermekét nagy odafigyeléssel nevelő szülőnek ajánlok olvasásra, mely segítségül szolgálhat a fellebb említett kérdések megválaszolásában, az eligazodásban.

Az érzékelés-észlelés

A két fogalom szoros kapcsolatban áll egymással. Az érzékelés a külvilág elemeinek, az ezekről érkező ingerinformációknak érzékeinkkel történő fizikai, idegi természetű megragadása (látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás).

Az észlelés az ismeretszerzés első lépése, mozzanata, fontos szerepe van a tájékozódásban.

Kezdetben a kisgyermek mindent megérint, megkóstol, csillapíthatatlan a megismerés utáni vágya. Mozgással, játékkal szerez információkat a világról. Később, az óvodáskorban a vizuális észlelés áll az első helyen, de a hangélmény is fontos.

A 6-7 éves gyermek észlelése már racionálisabb, differenciáltabb, logikusabb. Felfedezi az összefüggéseket, a dolgokat több szempont szerint értékeli. Kisiskoláskor előtt ajánlott, sőt szükséges az észlelési folyamat összetevőinek erősítése. Fontos a figyelem felkeltése, a vizuális és akusztikus észlelési képességek készséggé formálása (vizuális és hallási figyelem fejlesztése).

Gondolkodás

A gondolkodás emberi képesség, a legmagasabb szintű megismerési folyamat, problémamegoldó szellemi tevékenység. Elvászthatatlan a cselekvéstől, logikától és a nyelvtől.

Az óvodás spontán cselekszik, gondolatai csaponganak, fantáziája erősebb a realitásoknál. Nemgondolkodik racionálisan, képzelete irányítja a beszédtevékenységet is. A gondolatai irányát még nem tudja megváltoztatni.

A 6-7 éves már tervez, megfontol, átlátja a dolgokat, több dimenzióban gondolkodik, rutinos az analógiák alkalmazásában. A 9 éves tájékozódik, stratégiákat állít fel, kitartóan, reálisan gondolkodik.

A hallás

A hallás a látás mellett a legfontosabb érzékelés.

A gyermekek egy egyetemes hangkincs birtokában születnek, majd a környezet hatására kialakulnak az anyanyelv hangjai. A sírás, nevetés, gögicselés után megkezdődik a beszédfejlődés.

Az 5-6 éves gyermekek globálisan olvasnak, tudatuk gyakran „összemossa” a jeleket, ezért az írás- és olvasástanulás során nagyon fontos a pontos hangleválasztás és beszédhanghallás képessége.

Vizuális figyelem

A világról érzékelés, észlelés útján szerzünk tapasztalatokat. A szem érzékeli az ingert, közvetíti az agynak, a tudat vizuális észleletté, majd gondolati tartalommal alakítja. Nagyon fontos a tanulási folyamatban, a látványra épülő művészetek (festészet, grafika, film) felfedezésében. Köztudott, hogy jóval eredményesebbek azok a pedagógiai módszerek, amelyekben a gyermek átélheti, közvetlen tapasztalhatja a tanultakat (környezetóra a vízparton). A legtöbb ember vizuális alkat: olvasás, látvány útján tud leghatékonyabban tanulni. Az óvodás- és kisiskolás korban fontos a vizuális nevelés, rajzolás, festés.

7 éves korban gyors látásélesség-változás történik. Vizuális észlelésen alapul a formafelismerés, a színfelismerés, a térészlelés, a rész-egész viszony felismerése is. Fontos fejlesztési feladat a vizuális megfigyelőképesség erősítése. A látvány élményértéke, a formák, színek gazdagsága, a képi ábrázolás végtelen számú lehetősége sokoldalú fejlesztésre nyújt lehetőséget. A vizuális észlelés fontos állomása, amikor a 4 éves gyermek már képzeletből rajzol, vagyis a valóságosan észlelt dolgot „belsővé tette”, a látott élményt újra tudja teremteni.

A tárgyakat, jelenségeket elsősorban vizuálisan észleljük, ezen belül is a formájuk, alakjuk alapján ismerjük fel őket. A 3-4 éves gyermek egy szempontot figyel, még keveri a formákat. A 4-5 éves gyermek felismeri a hasonló és különböző formákat, felismeri a kört, négyszöget, háromszöget. A 6-7 éves gyermekben állandósul a forma érzékelése, bár a kört még keveri a gömmbel. A formák felismerése, csoportosítása, pontos fogalmi megnevezése nagyon fontos az írás elsajátításában, a matematikában.

Színfelismerés

A konkrét műveletek szakaszában a gyermek a dolgok nevéhez köti a színeket, például egy piros autóra azt mondja, hogy „piros autó”, de még nincs a tudatában olyan fogalom, amelynek a pirosság a lényege. A 4 éves fejében lassan elválik a szín fogalma a tárgytól, a piros szó önálló életre kel. Az 5-6 éves felismeri az alapszíneket, de nem biztos, hogy meg is tudja nevezni azokat. A 9-10 éves már az árnyalatokat is pontosan megnevezi.

Térészlelés, téri tájékozódás, iránykövetés

Az 5 éves gyermekek iránykövetése viszonylag stabil. Elsősők gyakori hibája, hogy a számokat, betűket fordítva írják. Meg kell tanulniuk, hogy balról jobbra írunk, de az osztásnál balra haladunk. (Érdeklőség, hogy a gyermekek többsége eleinte a jobb kezét tartja mérvadóknak az irányok megállapításában.)

Rész-egész viszony felismerése

Az óvodás spontán fedezi fel a világot, tekintete csapong, vagy véletlenszerűen az egészet érzékeli, vagy lényegtelen részleteket lát meg. Addig figyel valamit, amíg az érdekes a számára, ám szívesen épít, rakosgatja a kockákat, tornyot tervez. Szereti a kirakójátékot, felfedezi a részek fontosságát. Rajzaiban fokozatosan finom részletek jelennek meg, egyre differenciáltabban észlel.

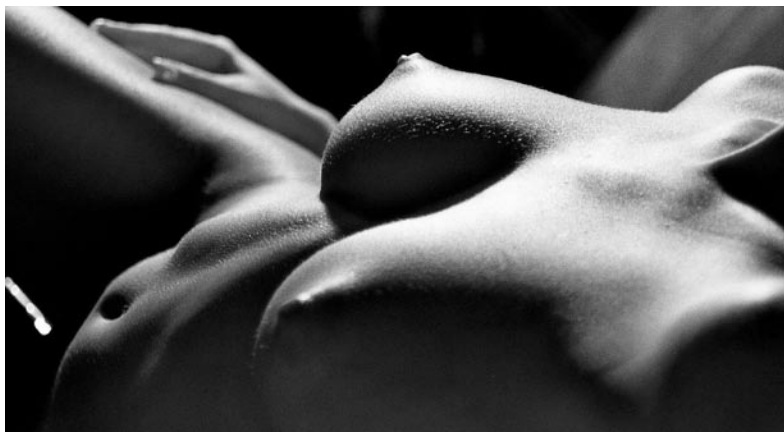
Fontos, hogy a rész-egész viszonyok spontán észlelése tudatossá váljon az iskolába lépés idejére. 6 éves korban van a fordulópont, a részletekre irányuló vizuális figyelem fejlesztése ekkor kiemelten fontos. Elsősők gyakori hibája, hogy összeolvastják a szavakat, a jelek még gyakran összefolynak a tudatukban. 7 éves korban már elég szilárd az ún. konstancia (konkrét állandóság). A stabil számfogalom és betűismeret alapja a hatékony matematika-, illetve az írástanításnak.

Időészlelés

A gyermek első életéveiben a biológiai szükségletei szerint érzékeli az idő múlását. A csecsemő állandóan a jelenben él. Etetik, pelenkazzák, altatják, lassanként - ideális esetben - kialakul egy napi ritmusa. Lassacska kezd észrevenni, megtanulni, hogy váltakozik a sötétség és a világosság, éjjel csend van és aludni kell. A modern kutatások szerint a csecsemőnek is vannak emlékei, de arról még nincs fogalma, mi az a múlt és jövő.

A 3-4 éves gyermek is jelen időben beszél az emlékeiről, mivel új ismeretet szerzett, a jelenhez tartozónak érzi. Az „itt és most” érzése sokáig uralkodik, a gyermek erősen átéli a pillanatot. A gyermek lassan észreveszi, hogy a napok telnek, egymás után következnek, de nagyon sokáig keveri a tegnapot a holnappal. Legelőször a ma fogalmát tanulja meg. A napok neveit a számokhoz hasonlóan mechanikusan elsorolja, de nem érzi, érti a sorrendet. Erre akkor képes, ha már fogalmakban tud gondolkodni. A 4 éves már arról beszél, mi lesz jövő nyáron, milyen lesz a karácsony. Az időbeli sorrend sokáig nem tudatos. A 8 éves gyerek már gondol a jövőre, egymás mellé rendeli az időbeli mozzanatokot, történéseket.

Szukics Marietta

BEKE PĒTER

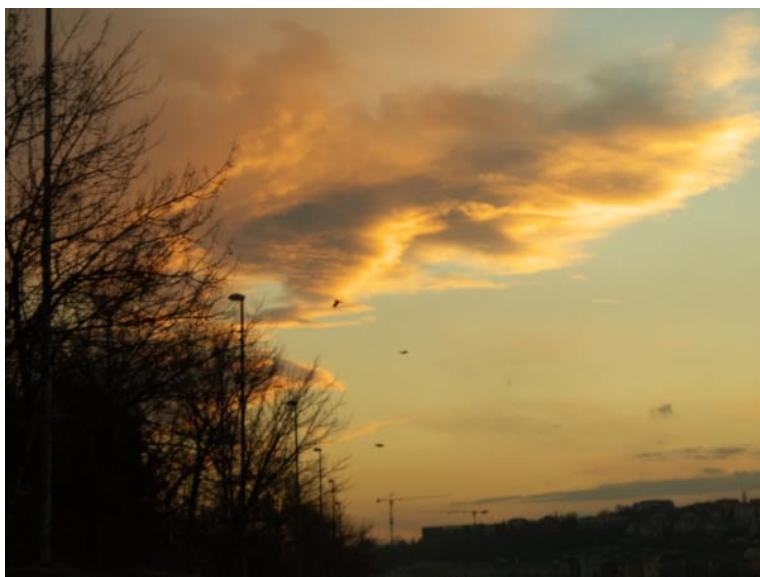
ĻĪRINGS EDINA

BEKE PĒTER

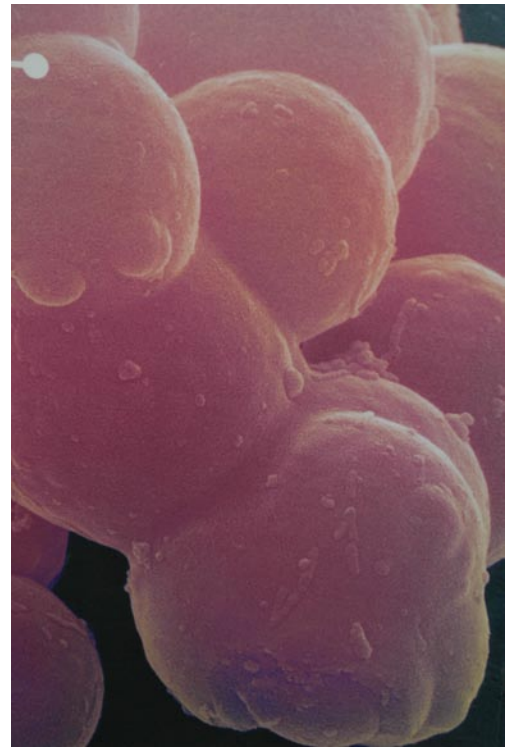
BEKE PĒTER

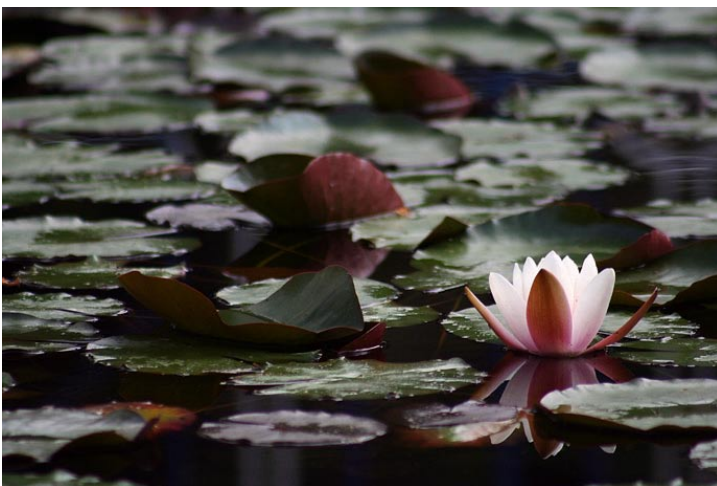
FARKAS RENĀTA

GUBIS MARIANN

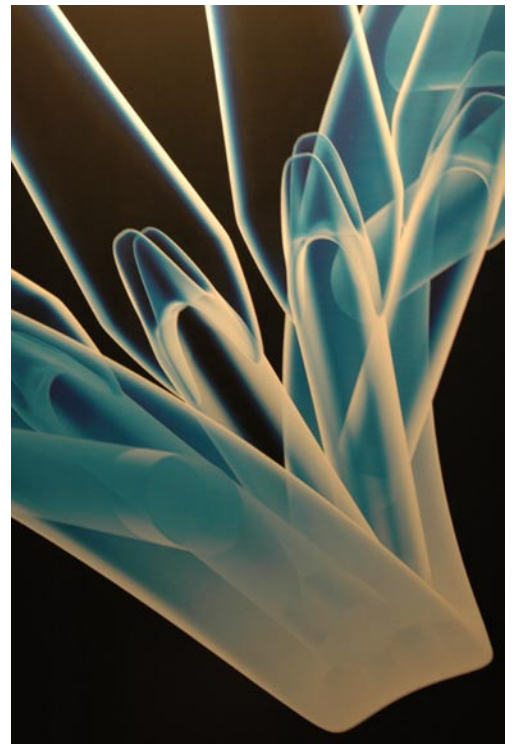
GUBIS MARIANN

ΛΩΡΙΝΟΣ ΕΔΙΝΑ

GUBIS MARIANN

GUBIS MARIANN

Α ΚΑΡΕΚ ΜΕΣΡΕΝΔΕΙΛΗΤΕΘΕΚ Α ΜΕΝΤΡΟΡΙΑ.ΡΟΤΟ@9ΜΑΙΛ.ΚΟΜ ΚΙΜΕΝ.

Sanzon, gesztenye, parfüm

„Gabriella eltette a jegyzetfüzetét, és felállt a hintából.

A kert végében árválkodó gesztenyefához sétált, és az avarban kotorászva gesztenyéket keresett.

- Imádom a gesztenyét. Nem eszünk? Láttam erre felé jövet egy gesztenyesütőt.
- Benne vagyok. Ládi Gabriella - a lány leugrott a falról, és kezét nyújtott.
- Enyedy Áron - mondta a férfi, és kezét csókolt.

„De mit jelent neked ez az egész?” - ez visszhangzott Gabriella fejében, amióta bezárta a bejárati ajtót. Lassan forgatta a zárban kulcsát, és eltöprengett a szavak értelmén. Nem volt szokása így fennakadni dolgokon, de ez a hét szó megdöbbenette. Megállította egy pillanatra. Hét, teljesen átlagos szó, egymás mellett, még csak nem is különleges idézet, csak egy reklámszöveg. Egy film plakátján pillantotta meg.

Keresett valamit. Valami ajándékot az évfordulójukra. De nem talált. Csak egy gyűrött plakátot. Egyik randevújukon nézték meg ezt a filmet... Halk szavú, bensőséges alkotás volt, érett mondanivalóval és gyönyörű képi világgal.

„De mit jelent neked ez az egész?” Gabriella behuntya szemeit, és megborzongott. A hideg őszi szél simított végig karjának csupaszon maradt részén és vállain. Megszállta az ihlet.

Leült a kerti hintába, és rajzolgatni kezdett. Gesztenyéket. Érett, sötétbarna, gömbölyded csodákat. Köréjük pedig hatalmas fákat... Pont, mint amikor először látta. A Várban, a várfalon üldögélt, és rajzolt. Elmerült a maga kis világában, aztán hirtelen elsuhant mellette valami. Nem nézett fel, csak a szeme sarkából sandított a barna kabátos férfira. Hosszú, suhogó barna kabát, félrövid hollófekete haj, göndör, hozzá mandulavágású, gesztenyebarna szemek... Azonnal felizzott benne valami.

Halk sanzonzent hozott valahonnan a szél, és a száraz levelek illata kavargott a levegőben. Gabriella akkoriban még más parfümöt használt.

- Szervusz! - a férfi megállt a várfal előtt, és kíváncsi tekintettel meredt Gabriellára. A lány felnézett. Huszonkettő lehet, gondolta. Szimpatikus.
- Szia.
- Mit rajzolsz?
- Gesztenyéket.

Gabriella eltette a jegyzetfüzetét, és felállt a hintából. A kert végében árválkodó gesztenyefához sétált, és az avarban kotorászva gesztenyéket keresett.

- Imádom a gesztenyét. Nem eszünk? Láttam erre felé jövet egy gesztenyesütőt.
- Benne vagyok. Ládi Gabriella - a lány leugrott a falról, és kezét nyújtott.
- Enyedy Áron - mondta a férfi, és kezét csókolt.

Gabriella visszament a házba, és felkutatta a régi parfümjét. Még maradt pár csepp. A számítógéphez ült, és zenéket kezdett letöltögetni.

- Zseniális! Ez hihetetlen! Sorsszerű találkozás, én csak ennyit mondhatok. Te rajzolsz,

én írok... - Áron a második találkozáskor egy hangulatos kis kávézóba invitálta.

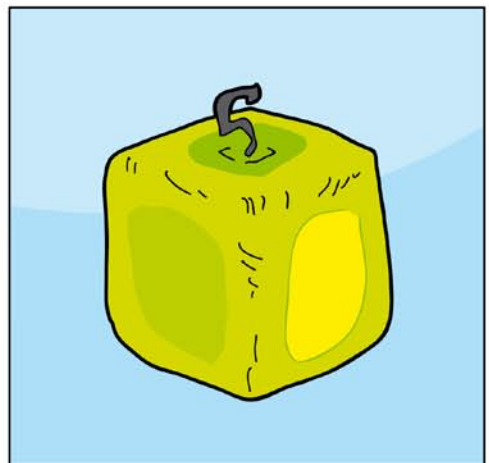
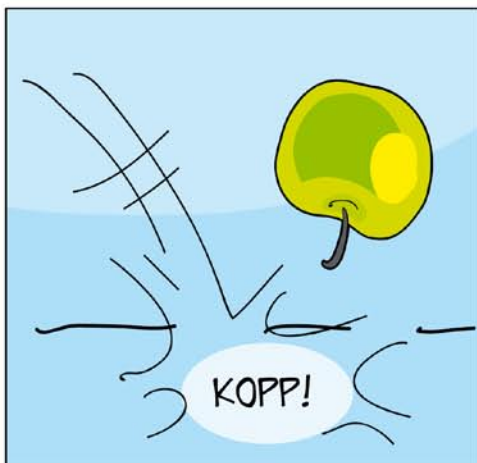
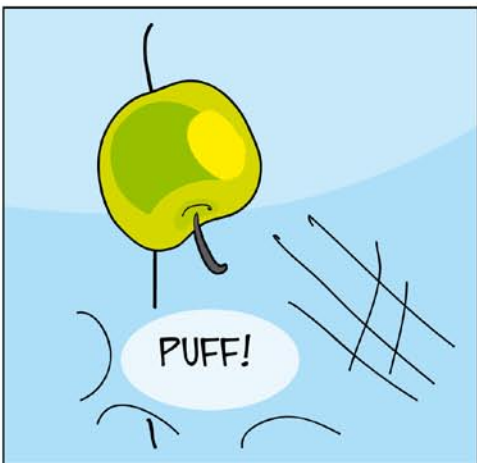
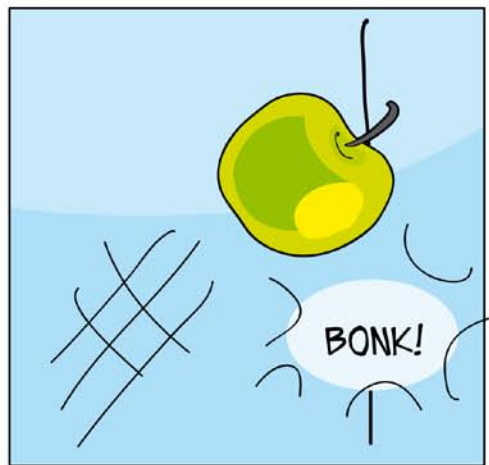
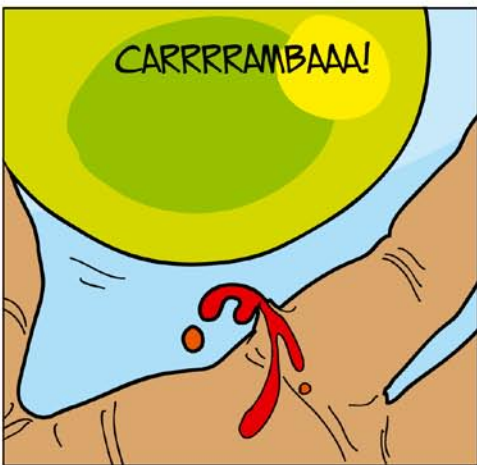
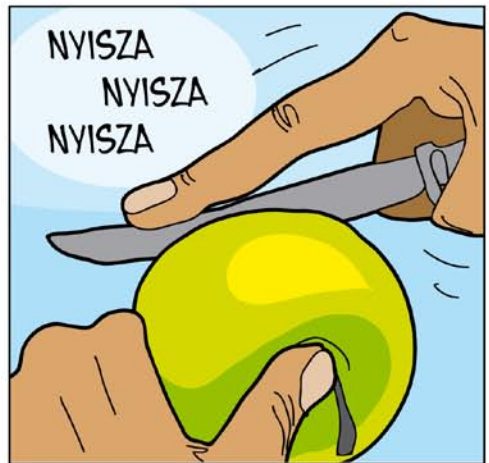
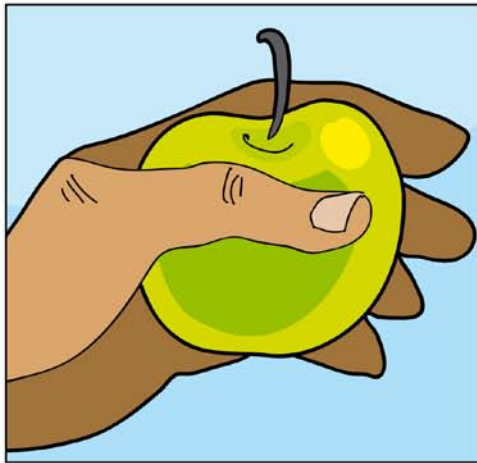
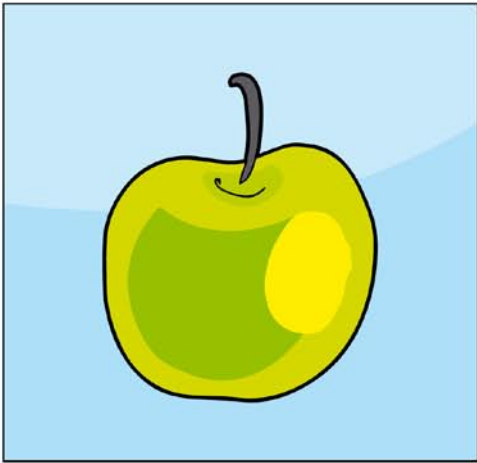
A férfi eszpresszót, Gabriella forró csokoládét rendelt. Ez az alapvető különbség végigkísérte egész kapcsolatukat.

Áron hazaért. A lány megcsókolta, és ujjával lezárta ajkait.

- Most ne mondj semmit. Csukd be a szemed! - finom selyemkendőt vett elő, és a férfi fejére kötötte.
- Emlékszel ezekre? - csúsztotta kezébe a gömbölyded gesztenyéket. Áron boldogan mosolygott.
- Ismerős az illat? - óvatosan odahúzta a férfi fejét parfümmel befújt, finom bőrű, kecses nyakához. - Mit ébreszt fel benned ez a dallam? - bekapcsolta a zenét, és a sanzon újra ott kavargott körülöttük a levegőben.
- Kóstold meg ezt... -, gyengéden a férfi szájába tette a sült gesztenyét, és elkezdte kikötni a kendőt, de Áron megfogta a kezét.
- Látom, amit látnom kell. Egy elmélyülten rajzolgató, gyönyörű lányt a várfalon... A gesztenyéket...
- Szeretlek.
- Én is szeretlek.

A mozi kijáratánál elköszöntek. Hosszan nézték egymást, Áron valami filmtörténeti érdekességet magyarázott, de belezavarodott. Aztán végre megtörtént. A gesztenyék, a sanzon, a parfüm illata egy csókban öltött testet...

Ternák Tünde

Mentrópia Szerkesztőség

Cím: 1011 Budapest, Mária tér 4.
Telefon: 06-70-325-9451

Főszerkesztő: Sablik Henrik
Főszerkesztő-helyettes: Szabó Borka
Sajtókapcsolat: Fejér Bálint
Mechanika: Czifra Bogi
Promóciós vezető: Ámann Richárd
Koordinátor-tanácsadó: Lőrincz Edina

Rovatvezetők: Angi Orsolya Beáta (Tükörkép),
Dobos Mónika (Fitt kultúra),
Kellényi Kata (Formavilág),
Orosz Norbert (Bulvárblokk),
Páll Zoltán (Önműködő irodalom),
Szukics Marietta (Tan-mese)

Alkotók: Áder Tímea, Ámann Richárd, Angi
Orsolya Beáta, Bartha Bálint, Czifra Bogi,
Dobos Mónika, Farkas Renáta, Gáspár Ildikó,
Iványi Zsófi,
Kiss Andrea, Molnár Péter, Páll Zoltán,
Sági Erzsébet, Szabó Borka, Szalóki Zsófia,
Szukics Marietta, Ternák Tünde, Váczy Anikó

Állandó vendég alkotók: Raffai Péter, Reich
Károly, Váczy Jépont Tamás, Vilisics Ferenc

Arculat: Kellényi Kata
Vezető fotós: Gubis Mariann
Fotósok: Beke Péter, Farkas Renáta, Fejér
Bálint, Kiss Andrea, Lőrincz Edina, Sántha
Krisztina
Vezető grafikus: Szabó Borka
Grafikusok: Dobos Mónika, Duba Richárd,
Sántha Krisztina, Sós Rita
Vezető korrektor: Szabó Borka
Korrektorok: Gáspár Ildikó, Lőrincz Edina,
Váczy Ludmilla
Webmester: Kalvach Arnold

Mentrópia - az állampolgár lapja
kéthetente megjelenő, elektronikus kiadvány

ISSN 1789-4913

Honlap: www.mentropia.hu
Hivatalos archívum: epa.oszk.hu

Kiadja a Mentrópia Kulturális Közhasznú
Egyesület
Alapítva 2007-ben

Cím: 1191 Budapest, Kisfaludy u. 26.
Bankszámlaszám: 0000-000000-0000-0000

Elnök: Sablik Henrik
sablik@mentropia.hu
Alelnök: Kellényi Kata
kellkata@gmail.com
Titkár: Szabó Borka
szabo.borka@mentropia.hu

Kapcsolat: kozpont@mentropia.hu

Olvasó-munkatársaink a mentropia.
zsak@gmail.com e-mailcímmre küldhetik el
alkotásaikat.

Bármilyen probléma, jogsértés esetén kérjük
Olvasóinkat, értesítsenek minket, hogy kor-
rigálhassuk hibánkat!

(c) Mentrópia 2006-2007.
Minden jog fenntartva